

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Pełnomocnik w postępowaniu egzekucyjnym

sędzia dr Paweł Dzienis
sędzia Artur Grajewski

Prawo prywatne
Warszawa 2019

Spis treści

I. Wstęp. Przedmiot, cel i metody badania	5
II. Pełnomocnik w postępowaniu cywilnym	9
III. Odpowiednie stosowanie przepisów o procesie	19
1. Pojęcie „odpowiedniego” stosowania	19
2. Przykłady odpowiedniego stosowania przepisów o procesie w postępowaniu egzekucyjnym	19
a. Rozstrzygnięcia o kosztach postępowania egzekucyjnego	19
b. Stosowanie przepisów o doręczeniach z procesu w postępowaniu egzekucyjnym	20
c. Wymagania formalne pełnomocnictwa a wszczęcie egzekucji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego	21
d. Inne przykłady zastosowania przepisów procesowych w postępowaniu egzekucyjnym	21
IV. Zastępstwo dłużnika i wierzyciela oraz innych uczestników postępowania egzekucyjnego	23
V. Problematyka pełnomocnika w postępowaniu egzekucyjnym na tle badań ankietowych	27
1. Sprawy z pełnomocnikiem innym niż wymieniony w art. 87 § 1 k.p.c.	28
2. Zakres pełnomocnictwa i problemy z doręczeniami	30
3. Różnorodność kręgu podmiotów będących pełnomocnikami	31
4. Przykłady spraw z zagadnieniem formy pełnomocnictwa	33
5. Przykłady spraw, w których występowały braki formalne pełnomocnictwa	33
6. Składanie lub powoływanie się na dokumenty pełnomocnictwa	34
7. Sprawy z przykładami nieprawidłowości w doręczeniach	36
8. Sprawy z reprezentacją małżonków i wspólników spółki cywilnej jako licytantów	36
9. Nieprawidłowości w oznaczaniu pełnomocników	38
10. Etap postępowania, na którym występowali pełnomocnicy	38
11. Sprawy z reprezentacją podmiotów zagranicznych	40
12. Problem zdolności postulacyjnej mocodawcy	42
13. Inne problemy związane z pełnomocnictwem i reprezentacją w badanych sprawach egzekucyjnych	42
14. Dobre praktyki z punktu widzenia zagadnienia pełnomocnictwa	43
15. Liczba pełnomocników w badanych sprawach według sądów, kategorii spraw i kręgu osób uprawnionych	43
VI. Postulaty <i>de lege ferenda</i>	49

4 SPIS TREŚCI

VII. Podsumowanie	51
Wykaz literatury i orzecznictwa	53
Wykaz akt wykorzystanych do badania	57
Załącznik: ankieta	65

I. Wstęp. Przedmiot, cel i metody badania

W każdym postępowaniu prowadzonym na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego¹ strony lub uczestnicy tych postępowań (ich organy lub przedstawiciele ustawowi) mogą działać samodzielnie lub z pomocą ustanowionego w tym celu pełnomocnika (pełnomocników)². Mając na uwadze materię regulowaną przedmiotowym aktem prawnym, ustawodawca postanowił, że inaczej niż ma to miejsce w obrocie cywilnoprawnym³, pełnomocnikiem nie może być dowolnie obrana osoba posiadająca zdolność do czynności prawnych. Swoistej reglamentacji podmiotów mogących reprezentować ich mandantów w postępowaniach cywilnych ustawodawca dokonał w art. 87 k.p.c., a ów zamknięty katalog rozszerzył w art. 465 k.p.c.⁴, jak również w art. 691⁵ k.p.c.⁵ Za Skarb Państwa oraz inne niż Skarb Państwa państwowe osoby prawne, osoby z udziałem Skarbu Państwa i osoby prawne z udziałem państwowych osób prawnych czynności procesowe może podejmować, a w wypadkach wskazanych w ustawie podejmuje, Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej (art. 67 § 1¹ i § 2 k.p.c.)⁶. Ponadto w niektórych przypadkach, dla skutecznego dokonania określonej czynności procesowej przez pełnomocnika, została zastrzeżona szczególna forma pełnomocnictwa (z podpisem urzędowo poświadczonym)⁷.

¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2019, poz. 1460 ze zm.), dalej jako: k.p.c.

² Por. art. 86 k.p.c.

³ Por. art. 100 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1145 ze zm.), dalej jako k.c.

⁴ Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Ponadto w postępowaniu przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów pełnomocnikiem Prezesa UOKiK może być pracownik UOKiK (art. 479²⁹ § 3 k.p.c.); pełnomocnikiem Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki może być pracownik URE (art. 479⁵¹ k.p.c.); pełnomocnikiem Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej może być pracownik UKE (art. 479⁶²); pełnomocnikiem Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego może być pracownik UTK (art. 479⁷³ k.p.c.); pełnomocnikiem organu regulacyjnego może być pracownik Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie lub pracownik regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (art. 479⁸⁴ k.p.c.).

⁵ Sprawy z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego.

⁶ Por. art. 7–13 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturze Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 r., poz. 1265 ze zm.).

⁷ Zob. art. 664 k.p.c. – odmowa przyjęcia obowiązków wykonawcy testamentu; art. 867² k.p.c. – pełnomocnictwo do udziału w licytacji ruchomości, o ile pełnomocnikiem nie jest adwokat lub radca prawny; art. 977 k.p.c. – pełnomocnictwo do udziału w licytacji nieruchomości, za wyjątkiem pełnomocnictw udzielanych adwokatom i radcom prawnym oraz państwowym i samorządowym jednostkom organizacyjnym.

To właśnie na tle przepisu traktującego o owej szczególnej formie udzielanego pełnomocnictwa powstały wątpliwości sformułowane w zagadnieniu prawnym przedstawionym Sądowi Najwyższemu przez Sąd Okręgowy w Szczecinie, a mianowicie, czy pełnomocnictwo do udziału w przetargu nieruchomości (art. 977 k.p.c.) może być udzielone podmiotowi, który nie należy do kręgu osób określonych w przepisie art. 87 k.p.c.? Sąd Najwyższy udzielił odpowiedzi *prima facie* jednoznacznej uchwałą z dnia 23 lipca 2008 r.⁸ Zdaniem składu orzekającego w tej sprawie pełnomocnictwo do udziału w przetargu (art. 977 k.p.c.) może być udzielone podmiotom niewymienionym w art. 87 k.p.c. Treść samej uchwały nie nasuwa większych wątpliwości. Natomiast w uzasadnieniu tejże Sąd Najwyższy zawarł niezwykle dyskusyjny pogląd dający asumpt do prób działania w postępowaniu egzekucyjnym w charakterze pełnomocników osobom niewymienionym w art. 87 k.p.c. (czy przepisach szczególnych przytaczanych powyżej). Niestety znalazł on również poparcie niektórych przedstawicieli doktryny⁹.

Problem dopuszczenia takich osób do udziału w postępowaniu egzekucyjnym jest niejednokrotnie przedmiotem skarg na czynności komornika lub skarg administracyjnych do prezesów sądów, które rozstrzygane są niejednolicie. Sytuacja taka jest zgoła bardzo niekorzystna, przede wszystkim dla samych stron postępowań egzekucyjnych. Brak jest bowiem pewności, czy osoba ustanowiona przez nich pełnomocnikiem będzie dopuszczona do udziału w postępowaniu egzekucyjnym.

W pracy wykorzystane zostały metody: teoretycznoprawna, dogmatycznoprawna oraz empiryczna. Na potrzeby sformułowania wniosków, oprócz analizy stanu prawnego oraz wypowiedzi orzecznictwa i doktryny w tym przedmiocie, zostały przeprowadzone badania akt sądowych dotyczących nadzoru nad egzekucją z nieruchomości i skarg na czynności komornika w 106 sprawach. Wśród nadesłanych i przebadanych akt sądowych znalazły się też sprawy, do których odpowiednio stosuje się przepisy regulujące egzekucję z nieruchomości albo postępowanie skargowe, tj.: sprawy o obniżenie opłaty egzekucyjnej (np. z Sądu Rejonowego w Gliwicach I Co 472/18, 1030/18, z Sądu Rejonowego w Koszalinie I Co 209/17, z Sądu Rejonowego w Piasecznie I Co 19/16), postępowanie zabezpieczające (I Co 271/18 z Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie), postępowanie o zniesienie współwłasności (I Co 1147/16 z Sądu Rejonowego w Koszalinie) oraz o sporządzenie spisu inwentarza (I Co 330/18 z Sądu Rejonowego w Tucholi). Praktyczne ujęcie tematu, oparte przede wszystkim na wynikach ankiet wypełnianych w trakcie badania akt, jest główną cechą analiz i wniosków tej pracy i stanowi jej zasadniczy trzon. Badania aktowe miały na celu przede wszystkim ustalenie, czy strony postępowań egzekucyjnych są reprezentowane przez pełnomocników

⁸ Uchwała SN z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 56/08, publ. OSNC 2009/7-9/108.

⁹ Zob. J. Gudowski [w:] T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*. Warszawa 2016, s. 527. Także M. Grzelka, *Radca prawny w postępowaniu egzekucyjnym*, „Problemy Egzekucji Sądowej” 1997/27, s. 37.

procesowych, a jeśli tak, to przez jakich (czy są to tzw. fachowi pełnomocnicy, czy też inne osoby wskazane w przepisach o postępowaniu procesowym). Oczywiście przedmiotem badania było również ustalenie, czy dochodzi do prób reprezentowania stron postępowań egzekucyjnych przez pełnomocników, którzy nie mogą być pełnomocnikami procesowymi, a jeśli tak, to czy dotyczy to jedynie samego udziału w przetargu, czy też ogólnie postępowania egzekucyjnego. Wreszcie badaniu podlegała również ewentualna reakcja sądu na podjętą przez takiego pełnomocnika próbę reprezentowania swojego mandanta. Celem badania było zatem ustalenie zakresu rozbieżności i ujednolicenie praktyki w powyższym zakresie.

Wnioski z przeprowadzonych badań zostały ujęte w formie propozycji *de lege ferenda* mających na celu rozwianie wszelkich wątpliwości w tym zakresie, a przez to usprawnienie egzekucji sądowej. Podstawową tezę, której słuszność wymaga wykazania, jest to, że o ile pełnomocnikiem licytanta w toku przetargu może być osoba, której brak szczególnych przymiotów pozwalających na udzielenie jej pełnomocnictwa procesowego, o tyle pełnomocnikiem strony w postępowaniu egzekucyjnym bez względu na to, czy dotyczy to fazy przed komornikiem sądowym, czy przed sądem, może być tylko osoba spełniająca przesłanki do ustanowienia jej pełnomocnikiem procesowym.

II. Pełnomocnik w postępowaniu cywilnym

Terminowi „pełnomocnictwo” przyznaje się różne znaczenia. Przede wszystkim (w rozumieniu art. 96 k.c.) stanowi ono umocowanie do dokonywania czynności prawnych w imieniu reprezentowanego i z bezpośrednim skutkiem prawnym dla niego, wynikające z jego jednostronnego oświadczenia woli. Ponadto używany jest on dla oznaczenia czynności prawnej, która jest źródłem umocowania, dla określenia dokumentu, w którym taka czynność została zawarta, a wreszcie dla określenia stosunku prawnego łączącego mocodawcę z pełnomocnikiem¹⁰.

Pozostając przy tym ostatnim znaczeniu, pełnomocnictwo jest samoistnym stosunkiem prawnym, niezależnym od stosunku prawnego wewnętrznego, łączącego mocodawcę z pełnomocnikiem, stanowiącego podstawę pełnomocnictwa, określanego mianem stosunku podstawowego. Jest to najczęściej stosunek prawny umowny, wynikający z umowy obligacyjnej nazwanej bądź nienazwanej, na podstawie której pełnomocnik zobowiązany jest do dokonania określonej czynności prawnej czy czynności prawnych w imieniu mocodawcy. Ponadto reguluje on zasady wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi¹¹.

Warto zdiagnozować potrzeby ustanawiania pełnomocników, gdyż ułatwi to zrozumienie *ratio legis* ustawowego kręgu osób mogących pełnić tę rolę. Obserwacja praktyki sądowej pozwala na konstatację, że powody ustanowienia pełnomocnika mogą wynikać z: potrzeby wykorzystania wiedzy fachowej (prawniczej), zapewnienia sprawności postępowania, nieobecności, braku czasu na osobistą reprezentację w sądzie, obiektywizmu reprezentacji, zaufania do osoby pełnomocnika, chęci uniknięcia emocji przy osobistej reprezentacji itp.

Udzielenie pełnomocnictwa w każdym przypadku wymaga określenia przez mocodawcę objętego nim zakresu umocowania. Zakres umocowania zależy więc przede wszystkim od woli mocodawcy. Jednakże przepis art. 98 k.c. wprowadza co do tego pewne ograniczenia, wskazując cztery rodzaje pełnomocnictw i odpowiadające im zakresy umocowania:

- a) pełnomocnictwo ogólne do czynności zwykłego zarządu;

¹⁰ Zob. K. Kopaczyńska-Pieczniak [w:] A. Kidyba (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna*, Warszawa 2012, art. 96, nb. 10–11 i tamże powołany M. Pazdan [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Komentarz, t. I*, Warszawa 2011, s. 462–463; J. Strzebińczyk [w:] E. Gniewek (red.), *Komentarz*, Warszawa 2011, s. 244; wyr. SA w Poznaniu z dnia 30 maja 2006 r., I ACa 1363/05, niepubl.

¹¹ Zob. K. Kopaczyńska-Pieczniak [w:] A. Kidyba (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna*, art. 96, nb. 12 i powołany tam wyr. SN z dnia 8 maja 2001 r., IV CKN 354/00, niepubl.

- b) pełnomocnictwo do czynności prawnych określonego rodzaju (pełnomocnictwo rodzajowe);
- c) pełnomocnictwo do poszczególnej czynności prawnej (pełnomocnictwo szczególne);
- d) prokurę jako pełnomocnictwo szczególne uregulowane w art. 109¹-109⁹ k.c.¹²

Pełnomocnictwa zdefiniowane w art. 98 k.c. obejmują umocowanie do dokonywania czynności materialnoprawnych. Odróżnić od nich należy pełnomocnictwo procesowe obejmujące umocowanie do występowania w imieniu mocodawcy w postępowaniu przed sądami czy organami administracji¹³. Spotyka się jednak również pogląd uznający pełnomocnictwo procesowe za pełnomocnictwo rodzajowe w rozumieniu art. 98 k.c.¹⁴ Problem ten jest szczególnie widoczny przy ocenie procesowego zarzutu potrącenia i zdolności pełnomocnika procesowego do złożenia materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu.

Nie siląc się na rozstrzygnięcie sporu zaistniałego w doktrynie co do charakteru prawnego pełnomocnictwa procesowego, można podzielić pogląd, że pełnomocnictwo to jako akt prawa publicznego (procesowego) jest czynnością procesową jednostronną, tworzącą stosunek między mocodawcą, pełnomocnikiem i innymi uczestnikami oraz sądem jako organem władzy publicznej, upoważniający pełnomocnika do podejmowania – w określonym zakresie – czynności procesowych w imieniu mocodawcy, z bezpośrednimi dla niego skutkami. Staje się skuteczne z chwilą dojścia do adresata (sądu i strony przeciwnej) w taki sposób, aby mógł się zapoznać z jego treścią. Płaszczyzną porozumienia co do sprawowania zastępstwa sądowego – stosunkiem dwustronnym łączącym pełnomocnika z mocodawcą – jest umowa leżąca u podstaw pełnomocnictwa procesowego, stanowiąca tzw. stosunek podstawowy, np. zlecenia, pracy itp. Szczególnym rodzajem pełnomocnictwa procesowego o ustawowym zakresie umocowania jest prokura, unormowana w art. 109¹-109⁸ k.c. Zgodnie z art. 109¹ k.c. prokura, będąca pełnomocnictwem prawa materialnego udzielonym przez przedsiębiorcę podlegającego obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców, obejmuje także umocowanie do podejmowania czynności sądowych. W tym wypadku ustawa stwarza umocowanie do zastępowania przedsiębiorcy przez prokurenta przed sądem i podejmowania przez niego czynności procesowych¹⁵. Przeprowadzone w ramach niniejszego opracowania badania aktowe potwierdzają, że również w postępowaniach egzekucyjnych wykorzystywana jest przez przedsiębiorców ta forma reprezentacji (zob. I Co 38/17 Sąd Rejonowy w Koszalinie).

¹² Zob. P. Nazaruk [w:] J. Ciszewski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2014, art. 98, nb. 2.

¹³ Zob. K. Kopaczyńska-Pieczniak [w:] A. Kidyba (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna*, art. 98, nb. 13.

¹⁴ Zob. J.P. Naworski, *Reprezentacja podmiotów gospodarczych przez radcę prawnego w sprawach gospodarczych (wybrane zagadnienia)*, cz. I, „Przegląd Prawa Handlowego” 1993/9, s. 4-11.

¹⁵ Zob. J. Gudowski [w:] T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego...*, s. 521-523 i powołane tam literatura; J. Gudowski, *Pełnomocnictwo procesowe na tle podziału prawa na prywatne i publiczne*, „Polski Proces Cywilny” 2011/1, s. 26; por. orzeczenie SN z dnia 7 czerwca 1949 r., Kr.C. 241/49, PiP 1949/12, s. 150 z aprobującą glosą J. Witeckiego oraz postanowienie SN z dnia 19 listopada 1998 r., III CZ 133/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 86 z krytycznymi glosami A. Zielińskiego, „Palestra” 1999/9-10, s. 209 i K. Zagrobelnego, OSP 1999, z. 12, poz. 217 oraz z aprobującym omówieniem Z. Krzemińskiego, *Przegląd orzecznictwa*, „Palestra” 2000/5-6, s. 189.

W judykaturze można również dostrzec trafny pogląd, iż pojęcie „pełnomocnictwo” w rozumieniu prawa procesowego ma dwojakie znaczenie. Z jednej strony oznacza dokument, który stanowi dowód udzielenia pełnomocnictwa wskazanej osobie w określonym zakresie, z drugiej – umocowanie, czyli oznaczenie sytuacji prawnej podmiotów uczestniczących w postępowaniu, relacji mocodawca–pełnomocnik, które nie musi być potwierdzone dokumentem¹⁶.

Pełnomocnictwo może być albo procesowe, albo do niektórych (poszczególnych – jednej lub wielu) ustawowo określonych czynności procesowych. Pełnomocnictwo procesowe dzieli się na ogólne, będące umocowaniem pełnomocnika do prowadzenia w imieniu mocodawcy wszystkich spraw toczących się z jego udziałem, oraz szczególne, upoważniające pełnomocnika do prowadzenia poszczególnych spraw, a więc tylko tych, które zostały wymienione w treści pełnomocnictwa (art. 88 k.p.c.). Nadto w sprawach o unieważnienie małżeństwa, ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa i o rozwód (art. 426 k.p.c.), o ustalenie i zaprzeczenie pochodzenia dziecka, o unieważnienie uznania oraz rozwiązanie przysposobienia (art. 458 § 1 w zw. z art. 426 k.p.c.) i do odbioru należności zasądzonych na rzecz pracownika lub ubezpieczonego (art. 465 § 2 k.p.c.) potrzebne jest pełnomocnictwo szczególne. W badanych sprawach egzekucyjnych strony i uczestnicy posługiwali się zarówno pełnomocnictwami ogólnymi (jak np. w sprawach: II Co 4/16 Sądu Rejonowego w Gliwicach, I Co 5/16 Sądu Rejonowego w Wałczu, I Co 28/16 Sądu Rejonowego w Piasecznie), jak i dość często przedkładali pełnomocnictwa szczególne, których zakres dotyczył czy to tylko postępowania skargowego, czy postępowania przed sądem I i II instancji (tak jak w sprawach: I Co 429/16 i I Co 1480/11 Sądu Rejonowego w Olkuszu, I Co 99/17 Sądu Rejonowego w Oleśnie, I Co 211/16 Sądu Rejonowego w Sławnie).

Ustawowy zakres umocowania pełnomocnika procesowego jest co do zasady określony w art. 91 k.p.c. Zgodnie z jego treścią, pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie do:

1. wszystkich łączących się ze sprawą czynności procesowych, nie wyłączając powództwa wzajemnego, skargi o wznowienie postępowania i postępowania wywołanego ich wniesieniem, jako też wniesieniem interwencji głównej przeciwko mocodawcy;
2. wszelkich czynności dotyczących zabezpieczenia i egzekucji;
3. udzielenia dalszego pełnomocnictwa procesowego adwokatowi lub radcy prawnemu;
4. zawarcia ugody, zrzeczenia się roszczenia albo uznania powództwa, jeżeli czynności te nie zostały wyłączone w danym pełnomocnictwie;
5. odbioru kosztów procesu od strony przeciwnej.

Co do zasady ustawowy zakres umocowania pełnomocnika określony w art. 91 k.p.c. może zostać rozszerzony bądź ograniczony przez mocodawcę, o ile zostało to wyraźnie wskazane

¹⁶ Postanowienie SN z dnia 6 kwietnia 2016 r., IV CZ 17/16, niepubl., tak też SA w Białymstoku w wyroku z dnia 12 października 2012 r., I ACa 376/12, niepubl. oraz SA w Łodzi w wyrokach z dnia 7 grudnia 2016 r., III AUa 2212/15, niepubl. i z dnia 25 października 2016 r., III AUa 1847/15, niepubl.

w treści pełnomocnictwa. Ograniczenie może być rzeczowe (do niektórych czynności procesowych) lub czasowe (na dany okres, w określonej instancji)¹⁷. Rozszerzenie pełnomocnictwa może dotyczyć innych, niż wymienione w art. 91 pkt 4 k.p.c., czynności prawa materialnego i wówczas do oceny skuteczności tego pełnomocnictwa należy stosować art. 92 k.p.c. (z samej istoty pełnomocnictwo procesowe nie obejmuje czynności prawa materialnego)¹⁸. Przy ocenie skuteczności czynności podejmowanych w imieniu mocodawcy poza pełnomocnictwem procesowym zastosowanie znajdują przede wszystkim art. 65 k.c. oraz przepisy dotyczące pełnomocnictwa (art. 95–96 k.c., art. 98 i n. k.c.).¹⁹ Niewymienienie czynności procesowych, do których podejmowania pełnomocnik jest upoważniony, oraz brak rozszerzenia uprawnień pełnomocnika poza zakres określony w art. 91 k.p.c. oznacza, że zostało udzielone pełnomocnictwo procesowe²⁰.

Jednocześnie nie jest dopuszczalne wyłączenie z zakresu pełnomocnictwa ogólnego poszczególnych czynności procesowych innych niż wskazane w art. 91 pkt 4 k.p.c. Jeżeli natomiast strona udzieliła, zamiast ogólnego pełnomocnictwa procesowego, jedynie pełnomocnictwa do poszczególnych czynności procesowych, to czynności te muszą być jednoznacznie i wyraźnie określone w pełnomocnictwie²¹ (tak jak uczynił to mocodawca-licytant w sprawie I Co 211/16 Sądu Rejonowego w Sławnie).

Zgodnie z jednolitą linią orzecniczą Sądu Najwyższego, pełnomocnictwo procesowe nie obejmuje z mocy samego prawa umocowania do wniesienia skargi kasacyjnej i udziału w postępowaniu kasacyjnym. To samo odnosi się do postępowania wszczynanego na podstawie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia²². W tym zakresie musi zostać udzielone pełnomocnictwo szczególne²³.

W myśl art. 118 § 1 k.p.c. ustanowienie adwokata lub radcy prawnego przez sąd jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego. Jednakże stosownie do § 2 tego

¹⁷ Zob. wyrok SA w Gdańsku z dnia 18 lipca 2012 r., I ACa 153/12, niepubl.

¹⁸ Utrwalona linia orzecnicza – por. wyrok SN z dnia 23 lutego 2017 r., V CSK 305/16, niepubl., wyroki SA w Warszawie z dnia 22 stycznia 2019 r., V ACa 583/17, niepubl. z dnia 27 listopada 2018 r., VII AGa 2130/18, niepubl., z dnia 21 lutego 2018 r., VI ACa 79/17, niepubl., z dnia 6 sierpnia 2014 r., VI ACa 888/13, niepubl., wyrok SA w Białymstoku z dnia 18 października 2018 r., I ACa 373/18, niepubl., wyroki SA w Krakowie z dnia 28 kwietnia 2017 r., I ACa 1716/16, niepubl., z dnia 22 listopada 2016 r., I ACa 898/16, niepubl., wyroki SA w Katowicach z dnia 9 marca 2017 r., V ACa 383/16, niepubl., z dnia 24 maja 2016 r., I ACa 660/15, niepubl., wyroki SA w Szczecinie z dnia 13 października 2016 r., I ACa 425/16, niepubl. i z dnia 6 czerwca 2016 r., I ACa 54/16, niepubl., wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 lutego 2016 r., I ACa 1025/15, niepubl., wyrok SA w Gdańsku z dnia 8 grudnia 2015 r., V ACa 763/15, niepubl.

¹⁹ Por. wyrok SN z dnia 13 lutego 2018 r., III UK 689/16, niepubl.

²⁰ Zob. J. Gudowski [w:] T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego...*, s. 557; wyrok SA w Szczecinie z dnia 11 lutego 2016 r., I ACa 868/15, niepubl.

²¹ Tak SN w postanowieniu z dnia 2 października 2014 r., IV CZ 65/14, niepubl.

²² Tak SN w orzeczeniach z dnia 24 lutego 2017 r., IV CZ 121/16, niepubl., z dnia 29 listopada 2016 r., I CZ 90/16, niepubl., z dnia 11 maja 2016 r., I UZ 52/15, niepubl., z dnia 19 kwietnia 2016 r., II UZ 73/15, niepubl., z dnia 18 marca 2015 r., I CZ 5/15, niepubl., z dnia 20 stycznia 2015 r., V CZ 93/14, niepubl. oraz uchwałe składu siedmiu sędziów SN – zasada prawna z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, OSNC 2008, nr 11, poz. 122 z uwagami M. Kowalczyk, M. Praw.-wkł. 2008, nr 22, s. 43 oraz z omówieniem Z. Strusa, *Przegląd orzecznictwa*, „Palestra” 2008/9–10, s. 269 i Z. Krzemińskiego, *Przegląd orzecznictwa*, „Palestra” 2009/1–2, s. 260.

²³ Tak SN w postanowieniu z dnia 19 kwietnia 2016 r., II UZ 73/15, niepubl.

przepisu adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd jest obowiązany zastępować stronę do prawomocnego zakończenia postępowania, chyba że z postanowienia sądu wynika, iż obowiązek zastępowania strony ustaje wcześniej. Zatem przepis § 2 art. 118 k.p.c. zawęża zakres pełnomocnictwa procesowego, który określa art. 91 k.p.c. Pełnomocnik ustanowiony z urzędu w postępowaniu przed sądem powszechnym nie jest umocowany do działania za stronę w postępowaniu egzekucyjnym po prawomocnym zakończeniu postępowania²⁴. Aczkolwiek w orzecznictwie przyjmowano, że był on umocowany do wniesienia zażalenia, o którym mowa w art. 394¹ § 2 k.p.c.²⁵, który został uchylony z dniem 7 listopada 2019 r. Nadto umocowanie pełnomocnika powoda wyznaczonego z urzędu obejmuje – zgodnie z art. 91 k.p.c. w zw. z art. 118 k.p.c. – również prawo do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji. Wprawdzie jest to czynność procesowa podejmowana po ogłoszeniu wyroku sądu drugiej instancji, ale funkcjonalnie związana z postępowaniem przed tym sądem²⁶. W badanych sprawach w postępowaniu egzekucyjnym nie występował pełnomocnik z urzędu. W jednej ze spraw taki wniosek został złożony przez pełnomocnika dłużnika – żonę już na etapie postępowania skargowego, lecz został przez sąd oddalony (zob. sprawę I Co 302/17 Sądu Rejonowego w Tucholi).

Artykuł 87 k.p.c. wymienia osoby (podmioty) mogące pełnić w postępowaniu cywilnym funkcję pełnomocnika. Wylczenie to jest wyczerpujące²⁷, co oznacza, że żadna inna osoba pełnomocnikiem procesowym nie może być skutecznie ustanowiona. Należy zatem odrzucić pogląd, jakoby z samej istoty pełnomocnictwa procesowego można wyprowadzać uniezależnienie jego skuteczności od zdolności postulacyjnej pełnomocnika procesowego, chociaż bowiem k.c. nie zawiera uregulowań ograniczających krąg osób mogących być pełnomocnikami, to zawiera je k.p.c. Z tego względu uprawnienie strony do działania przed sądem przez pełnomocnika nie jest tożsame z uprawnieniem do ustanowienia skutecznie pełnomocnikiem procesowym każdej osoby²⁸.

Pełnomocnikami mogą być przede wszystkim adwokaci i radcowie prawni, o ile nie są zawieszeni w prawie wykonywania zawodu²⁹. Tylko w sprawach własności przemysłowej pełnomocnikiem procesowym może być także rzecznik patentowy. Są to sprawy dotyczące wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń

²⁴ Zob. postanowienie SA w Krakowie z dnia 26 lutego 2013 r., I ACz 198/13, niepubl.

²⁵ Tak SN w postanowieniu z dnia 19 października 2012 r., V CZ 45/12, niepubl. oraz w postanowieniu z dnia 9 maja 2012 r., III UZ 4/12, niepubl.

²⁶ Tak SN w postanowieniu z dnia 22 kwietnia 2010 r., II CZ 5/10, niepubl.

²⁷ Co do zasady albowiem pełnomocnikami mogą być ponadto podmioty wskazane na wstępie.

²⁸ Zob. wyrok SN z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UZ 7/17, niepubl.

²⁹ Zob. postanowienie SN z dnia 17 lutego 2009 r., I PZ 44/08, OSNP 2010, nr 18–19, poz. 239 i postanowienie SN z dnia 14 grudnia 2010 r., I PZ 38/10, OSNP 2012, nr 5–6, poz. 67 oraz uzasadnienie uchwały SN z dnia 24 lutego 2009 r., III CZP 141/08, OSNC 2009, nr 12, poz. 166.

geograficznych oraz topografii układów scalonych, jak również w sprawach o zwalczanie nieuczciwej konkurencji³⁰.

Natomiast w sprawach dotyczących restrukturyzacji i upadłości pełnomocnikiem procesowym może być również osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego.

Oprócz wymienionych wyżej „fachowych” pełnomocników procesowych, art. 87 § 1 k.p.c. przydaje prawo do reprezentowania strony (uczestnika) w postępowaniu cywilnym osobie sprawującej zarząd majątkiem lub interesami zastępowanego. Status osoby sprawującej zarząd może wynikać z umowy stron, ale także z orzeczenia sądu lub woli innego organu. W związku z tym pełnomocnikiem procesowym – w określonych sprawach – może być także np. zarządca nieruchomości ustanowiony na podstawie art. 203 i art. 269 § 1 k.c. lub art. 931 § 2 k.p.c., zarządca przymusowy nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym (art. 1064¹⁰ k.p.c.), zarządca nieruchomości wspólnej po ustanowieniu odrębnej własności lokali (art. 18 ustawy o własności lokali³¹) albo zarządca praw majątkowych po zmarłym członku spółdzielni (art. 25 § 2 Prawa spółdzielczego³²). W badanych sprawach znalazły się takie, w których występował zarządca nieruchomości wspólnej w imieniu wspólnoty mieszkaniowej (zob. sprawę I Co 688/15 Sądu Rejonowego w Ząbkowicach Śląskich), a też – jako reprezentant dłużnika – zarządca masy sanacyjnej (II Co 247/18 Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie, zgodnie z art. 53 ust. 1 prawa restrukturyzacyjnego³³ w sprawach dotyczących masy sanacyjnej zarządca dokonuje czynności w imieniu własnym na rachunek dłużnika).

Osobą sprawującą zarząd majątkiem lub interesami jest osoba, która pełni ów zarząd trwale i rzeczywiście, a nie tylko przejściowo lub dorywczo, zaś zarząd nie musi rozciągać się na cały majątek strony, wystarczy, że odnosi się on do części tego majątku, jeżeli przedmiot sporu wchodzi w zakres majątku objętego zarządem. Zarząd majątku lub interesów, w rozumieniu art. 87 § 1 k.p.c., polega na odnoszących się do nich czynnościach prawnych i faktycznych o różnym charakterze. Przez zarządzanie czymś majątkiem lub interesami rozumie się wykonywanie czynności administrowania oddanym w zarząd mieniem, kierowanie pracą innych ludzi, prowadzenie bieżących spraw, dbanie o utrzymanie mienia i interesów w dobrym stanie, a także pomnażanie dochodów, egzekwowanie wierzytelności, pobieranie pożytków, regulowanie długów. Nie może ograniczyć się jedynie do prowadzenia sprawy sądowej, tj. sprowadzać się jedynie do zastępstwa w procesie w konkretnej sprawie. Pełnomocnictwo procesowe dla osoby sprawującej zarząd majątku lub interesów strony jest zatem wtórne do stosunku podstawowego, jakim jest sprawowanie wymienionego zarządu.

³⁰ Zob. wyrok SN z dnia 13 marca 2008 r., III CSK 337/07, OSNC-ZD 2009, nr B, poz. 34 z glosą A. Gołębiowskiej, M. Praw.-wkł. 2009, nr 10, s. 21, uchwałę SN z dnia 26 lipca 2017 r., III CZP 26/17, OSNC 2018/4/37, wyrok SA w Lublinie z dnia 28 października 2014 r., I ACa 449/14, niepubl.

³¹ Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 737).

³² Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1285 ze zm.).

³³ Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 243 ze zm.).

Rzeczą zarządcy, występującego jako pełnomocnik, jest więc wykazanie, że obok zastępstwa sądowego sprawuje także inne funkcje i wykonuje inne czynności dotyczące konkretnych spraw z zakresu zarządu majątkiem lub interesami mocodawcy³⁴.

Z zakresu umocowania w tym przypadku *a limine* wyłączone są sprawy niemajątkowe mocodawcy, osobiste, rodzinne itp.³⁵

Pełnomocnikiem procesowym może być również osoba pozostająca ze stroną w stałym stosunku zlecenia, jeżeli przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia. Okolicznością doniosłą przy ustanawianiu tego pełnomocnika nie jest to, czy zlecenie obejmowało zastępowanie zleceniodawcy przed sądem, lecz to, że potrzeba żądania rozstrzygnięcia przez sąd wiąże się lub wynika z okoliczności faktycznych objętych udzielonym uprzednio zleceniem. Ustalając dopuszczalność (skuteczność) pełnomocnictwa procesowego, sąd przeprowadza zatem dwustopniowy sprawdzian. Po pierwsze, bada, czy stosunek zlecenia jest stały (nawet jeśli zlecenia udzielono na czas określony), a następnie porównuje zakres zlecenia i pełnomocnictwa w celu ustalenia, czy mieści się w nim przedmiot sprawy, tj. treść roszczenia i okoliczności faktyczne przytoczone w celu jego uzasadnienia. Przedmiot sprawy oznacza przedmiot postępowania toczącego się lub wszczynanego przed sądem, w którym zleceniodawca ustanawia zleceniobiorcę swoim pełnomocnikiem. Umowa zlecenia obejmująca stałe prowadzenie obsługi prawnej mocodawcy, w tym reprezentowanie go przed sądem, może być podstawą pełnomocnictwa procesowego tylko wtedy, gdy przedmiot sprawy obejmuje określoną w tej umowie czynność prawną, faktyczną lub usługę³⁶. Okoliczność ta była przedmiotem ustaleń sądu w badanej sprawie I Co 1481/16 z Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej, w której sąd odmówił dopuszczenia pełnomocnika do udziału w postępowaniu.

Należy zgodzić się z obecnym w judykaturze poglądem, że przedmiotem stałej umowy zlecenia, o której mowa w art. 87 § 1 k.p.c., nie może być świadczenie pomocy prawnej w rozumieniu przepisów prawa o adwokaturze i ustawy o radcach prawnych. Umowy obejmujące taki zakres, jako mające na celu obejście prawa, są nieważne (art. 58 § 1 k.c.) i skutkują brakiem należytego umocowania pełnomocnika³⁷.

Pełnomocnikiem może być również, *lege non distinguente*, każdy współuczestnik sporu (osoba fizyczna, prawna, jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, a posiadająca

³⁴ Zob. postanowienie SN z dnia 13 kwietnia 2017 r., I CSK 279/16, niepubl., postanowienie SN z dnia 22 października 2015 r., IV CZ 40/15 niepubl., wyrok SA w Poznaniu z dnia 18 lutego 2010 r., I ACa 80/10, niepubl.

³⁵ Zob. postanowienie SN z dnia 28 lutego 2013 r., III CZ 7/13, niepubl.

³⁶ Zob. wyrok SN z dnia 6 lipca 2012 r., V CSK 337/11, niepubl., postanowienie SN z dnia 9 września 2011 r., I CZ 53/11, niepubl., uchwałę SN z dnia 23 września 2010 r., III CZP 52/10, OSNC 2011/5/51, wyrok SA we Wrocławiu z dnia 15 marca 2012 r., I ACa 204/12, niepubl.

³⁷ Tak SA w Krakowie w wyroku z dnia 15 marca 2011 r., I ACa 1186/10, niepubl., bardziej liberalnie SN w wyroku z dnia 30 czerwca 2010 r., V CSK 1/10, niepubl., gdzie wskazał, że stała umowa zlecenia, w tym obejmująca świadczenie pomocy prawnej, może stanowić podstawę do udzielenia przez mocodawcę pełnomocnictwa procesowego tylko wtedy, gdy przedmiotem sprawy są określone w tej umowie czynności prawne, faktyczne lub usługi, które przyjmujący zlecenie miał dokonać dla dającego zlecenie.

zdolność prawną). Oznacza to, że rodzaj współuczestnictwa (formalne, materialne, jednolite, konieczne) nie ma tu żadnego znaczenia. Na podstawie art. 87 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. pełnomocnikiem uczestnika postępowania w postępowaniu nieprocesowym może być każdy jego uczestnik, o ile interesy zastępowanego i zastępującego nie są rozbieżne. W badanych sprawach taka podstawa umocowania została wykorzystana przez wnioskodawcę w sprawie sprzedaży licytacyjnej w celu zniesienia współwłasności nieruchomości (sprawa I Co 1147/16 Sądu Rejonowego w Koszalinie).

Pełnomocnikami mogą być również osoby, które ze stroną (uczestnikiem postępowania) związane są stosunkiem pokrewieństwa (rodzeństwo, zstępni lub wstępni – bez względu na stopień), jak również małżonek i osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia (bez względu na jego rodzaj). W badanych sprawach egzekucyjnych strony i uczestnicy postępowania dość często korzystali właśnie z tej podstawy umocowania. Najczęściej pełnomocnictw swojej rodzinie udzielali dłużnicy w sprawach skargowych i licytanci. Pełnomocnikami byli: mężowie (np. VIII Co 558/15 SR w Koszalinie, I Co 330/18 SR w Tucholi, I Co 1480/11 SR w Olkuszu, II Co 2773/16 SR w Gliwicach, II Co 2894/17 SR w Gliwicach), żony (np. I Co 302/17 SR w Tucholi), matki (np. I Co 115/17 SR w Puławach, I Co 5/16 SR w Wałczu, I Co 27/15 SR w Oleśnie), ojcowie (np. I Co 1235/15 SR w Puławach, II Co 1966/15 SR w Gliwicach), córka (I Co 99/17 SR w Oleśnie), a nawet wnuczka (zob. VIII Co 510/14 SR w Koszalinie). Oczywiście w sprawach z repertorium Kmp często matki reprezentowały już pełnoletnich wierzycieli alimentacyjnych.

Z mocy art. 87 § 2 k.p.c. pełnomocnikiem osoby prawnej lub przedsiębiorcy, w tym nieposiadającego osobowości prawnej, może być również pracownik tej jednostki albo jej organu nadrzędnego. Wykazanie istnienia stosunku pracy jako podstawy pełnomocnictwa procesowego może nastąpić przez złożenie tej treści oświadczenia strony, potwierdzonego przez pełnomocnika o pozostawaniu w stosunku pracy i wciągniętego do protokołu posiedzenia (art. 89 § 2 k.p.c.)³⁸. W praktyce fakt posiadania statusu pracownika mocodawcy poza oświadczeniem w treści pełnomocnictwa nie był ustalany przez sądy w badanych sprawach. Z tej podstawy umocowania dość często korzystali wierzyciele: banki (zob. I Co 97/17 SR dla m.st. Warszawy w Warszawie, I Co 1190/16 SR w Koszalinie, I Co 186/17 z Ząbkowicach Śląskich, I Co 129/15 SR w Wałczu), ZUS (zob. I Co 403/18 SR dla m.st. Warszawy w Warszawie, I Co 777/15 SR w Puławach, I Co 620/17 SR w Ząbkowicach Śląskich) lub spółki akcyjne inne niż banki (np. I Co 312/18 SR w Ełku).

W sprawach o ustalenie i zaprzeczenie pochodzenia dziecka i o roszczenia alimentacyjne pełnomocnikiem może być również przedstawiciel właściwego w sprawach z zakresu pomocy społecznej organu jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacji społecznej,

³⁸ Tak np. SN w postanowieniu z dnia 6 października 2010 r., II CZ 102/10, OSNC-ZD 2011, nr A, poz. 22.

mającej na celu udzielanie pomocy rodzinie (art. 87 § 3 k.p.c.). W analizowanych sprawach nie występowali tacy pełnomocnicy.

W sprawach związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego pełnomocnikiem rolnika może być również przedstawiciel organizacji zrzeszającej rolników indywidualnych, której rolnik jest członkiem (art. 87 § 4 k.p.c.). Najczęściej będą to spory o zapłatę za sprzedane płody rolne lub wypłatę odszkodowania za szkody w uprawach. W badanych na potrzeby niniejszego opracowania sprawach nie zdarzyło się, aby taki pełnomocnik reprezentował rolnika.

Z kolei w sprawach związanych z ochroną praw konsumentów pełnomocnikiem może być przedstawiciel organizacji, do której zadań statutowych należy ochrona konsumentów (art. 87 § 5 k.p.c.). Taki pełnomocnik nie występował w badanych aktach spraw.

Wreszcie w sprawach związanych z ochroną własności przemysłowej pełnomocnikiem twórcy projektu wynalazczego może być również przedstawiciel organizacji, do której zadań statutowych należą sprawy popierania własności przemysłowej i udzielania pomocy twórcom projektów wynalazczych (art. 87 § 6 k.p.c.). W badanych aktach taka sytuacja się nie zdarzyła.

Analizując krąg osób mogących być pełnomocnikami, zauważyć należy, że kwestia ta była przedmiotem orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Problem, którym zajął się TK w wyroku z dnia 16 listopada 2004 r., P 19/03³⁹ dotyczył konstytucyjności art. 87 k.p.c. w zakresie, w jakim zawęża on możliwość udzielenia przez osobę fizyczną pełnomocnictwa procesowego osobom spoza wskazanego w nim kręgu, tj. w zakresie, w jakim wyklucza możliwość udzielenia takiego pełnomocnictwa opiekunowi faktycznemu. Pytający TK Sąd Okręgowy w Poznaniu zwrócił uwagę, że uzasadnienie ograniczenia kręgu osób mogących być pełnomocnikami wynika z tego, że gdyby strony mogły powierzać swe zastępstwo komukolwiek, to mogłoby się zdarzyć, że w charakterze pełnomocników występowałyby osoby, które bardziej nieudolnie od swych mocodawców prowadziłyby proces, wpływając hamująco na jego tok. Sąd Okręgowy w Poznaniu, jako podstawę kontroli powołał art. 63 w związku z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji. Zarzucił, że ograniczenie w zakwestionowanym przepisie kręgu osób, którym może zostać udzielone pełnomocnictwo w postępowaniu cywilnym, sprawia, że strony niemające osób bliskich mieszczących się w tym kręgu są pozbawione faktycznej możliwości ustanowienia pełnomocnika, którego darzą zaufaniem, a więc znajdują się w pozycji nierównej wobec innych uczestników postępowania. Warto podkreślić, że TK rozpoznając sprawę, dokonał wykładni art. 87 k.p.c., wskazując racje, które legły u podstaw wyznaczenia kręgu osób mogących pełnić rolę pełnomocnika procesowego. I tak krąg osób z art. 87 § 1 k.p.c. zdaniem TK ma gwarantować właściwą, profesjonalną reprezentację interesów strony, a ponadto przyczynić się do sprawnego przebiegu procesu. Natomiast dalszą w kolejności kategorię podmiotów ustawodawca wprowadził, zakładając, że znają one stan oraz bieg interesów strony, a także są zainteresowane pomyślnym

³⁹ Wyrok TK z dnia 16 listopada 2004 r., P 19/03, OTK Seria A 2004, nr 10, poz. 106.

załatwieniem tych interesów – bądź to ze względów emocjonalnych, bądź to majątkowych. Na ogół utożsamiają się one z mocodawcą, co pozwala przyjąć, że będą traktowały jego interesy tak jak własne. Najlepiej stan interesów strony znają najbliżsi krewni oraz małżonek. Oni też są najsilniej związani ze stroną emocjonalnie. Z tego względu to oni gotowi są poświęcić swój czas i wysiłek, by możliwie najlepiej reprezentować stronę. TK zwrócił też uwagę, że udowodnienie, że osoba faktycznie sprawuje opiekę, może być problematyczne dowodowo. Orzekając, że poddana kontroli regulacja art. 87 k.p.c. jest zgodna z Konstytucją, TK wskazał na możliwość ustanowienia pełnomocnika z urzędu lub pełnienie przez opiekuna roli posłańca w celu ustanowienia pełnomocnika z wyboru. Nie bez znaczenia według TK dla ochrony prawa takiej osoby jest także regulacja art. 183 k.r.o. przewidująca, że osoba ułomna może żądać ustanowienia kuratora, jeśli potrzebuje pomocy do prowadzenia swych spraw.

Spoglądając na analizowane zagadnienie w aspekcie zdolności postulacyjnej, warto też przypomnieć, że Sąd Najwyższy w uchwale z 26 lutego 2015 r., III CZP 102/14⁴⁰ stwierdził, że osoba z zaburzeniami psychicznymi, mająca zdolność procesową, może udzielić pełnomocnictwa procesowego. Skuteczność czynności podejmowanej w ramach postępowania procesowego, a więc także udzielenia skutecznie pełnomocnictwa procesowego, jest uzależniona od dysponowania przez stronę lub innego uczestnika postępowania zdolnością sądową oraz zdolnością procesową (art. 64 i 65 k.p.c.), przy czym – jak zaznaczył SN – od półwiecza w orzecznictwie i piśmiennictwie ugruntowany jest pogląd, że zdolność procesową ma także osoba, która jest dotknięta zaburzeniami psychicznymi, nawet w stopniu wyłączającym trwale świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, jeżeli osiągnęła pełnoletność i nie została ubezwłasnowolniona. Jej zdolność procesowa wypływa wprost z pełni zdolności do czynności prawnych (art. 65 § 1 k.p.c. w związku z art. 11 i 12 k.c.). Za taką wykładnią dopuszczającą możliwość udzielenia pełnomocnictwa przemawiają też zdaniem SN racje humanistyczne i społeczne. W ten sposób prawo zapewnia osobie niepełnosprawnej psychicznie lub intelektualnie, mającej zdolność procesową i poszukującej ochrony swych praw, skuteczny dostęp do sądu na równych prawach z pozostałymi osobami. Pogląd zawarty w cytowanej uchwale należy ocenić jako trafny.

⁴⁰ Uchwała SN z dnia 26 lutego 2015 r., III CZP 102/14, OSNC 2015, nr 12, poz. 139.

III. Odpowiednie stosowanie przepisów o procesie

1. Pojęcie „odpowiedniego” stosowania

W myśl art. 13 § 2 k.p.c. przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w niniejszym kodeksie, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Nie ma żadnych formalnych przesłanek nakazujących wyłączenie spod odpowiedniego stosowania przepisów dotyczących pełnomocnika procesowego (Część Pierwsza, Księga Pierwsza, Tytuł IV, Dział V) w postępowaniu egzekucyjnym (Część Trzecia)⁴¹.

Stosowanie „odpowiednie” oznacza w szczególności niezbędną adaptację (i ewentualnie zmianę niektórych elementów) normy do zasadniczych celów i form danego postępowania, jak również pełne uwzględnienie charakteru i celu danego postępowania oraz wynikających stąd różnic w stosunku do uregulowań, które mają być zastosowane⁴². Zgodnie z ogólnie przyjętymi w prawie zasadami „odpowiedniego” stosowania przepisów niektóre z nich znajdują zatem zastosowanie wprost, bez żadnych modyfikacji i zabiegów adaptacyjnych, inne tylko pośrednio, a więc z uwzględnieniem konstrukcji, istoty i odrębności postępowania, w którym znajdują zastosowanie, a jeszcze inne nie będą mogły być wykorzystane w żadnym zakresie⁴³.

2. Przykłady odpowiedniego stosowania przepisów o procesie w postępowaniu egzekucyjnym

a. Rozstrzygnięcia o kosztach postępowania egzekucyjnego

W odniesieniu do postępowania egzekucyjnego i odpowiedniego stosowania w nim przepisów o procesie Sąd Najwyższy wskazał m.in., że rozstrzygnięcie o kosztach niezbędnych do celowego prowadzenia egzekucji należy do sądu rozpoznającego skargę na postanowienie komornika o ustaleniu kosztów egzekucji. Komornik jest zobowiązany stosować się do zasady wyrażonej w art. 770 k.p.c., natomiast sąd może w tym postępowaniu stosować odpowiednio

⁴¹ Por. Z. Szczurek, *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych*, poz. 1.5, Sopot 2011.

⁴² Por. postanowienie SN z dnia 19 kwietnia 2012 r., IV CZ 153/11, niepubl.

⁴³ Por. postanowienie SN z dnia 9 grudnia 1975 r., I CO 9/75, OSNCP 1976, nr 10, poz. 219 z omówieniem W. Siedleckiego, *Przegląd orzecznictwa*, PiP 1977/12, s. 122.

przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o zwrocie kosztów procesu, tj. art. 98 i następne k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.⁴⁴

Za dopuszczalne w związku z tym uznano zasądzenie od wierzyciela na rzecz dłużnika zwrotu kosztów obrony przed egzekucją, w tym kosztów zastępstwa procesowego, w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego w związku z uchyleniem klauzuli wykonalności nadanej tytułowi egzekucyjnemu, na podstawie którego wszczęto to postępowanie (art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.)⁴⁵.

W nauce wskazuje się też, że dla określenia składu kosztów działania uczestnika postępowania egzekucyjnego trzeba stosować art. 98 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Obejmują one koszty przejazdu do komornika lub innego miejsca czynności oraz równowartość utraconego przez uczestnika zarobku. Suma tych kosztów nie może przekraczać wynagrodzenia jednego adwokata. Potrzeba zgłoszenia wniosku o ściągnięcie od dłużnika kosztów egzekucji poniesionych przez wierzyciela wynika z kolei z odpowiednio stosowanego art. 109 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., przy czym nie dotyczy to sytuacji, gdy podlegają one ściągnięciu przez komornika z urzędu⁴⁶.

W uchwale z dnia 27 listopada 1986 r. SN wskazał, że przy ocenie, czy koszty egzekucyjne były niezbędne lub nie były niezbędne, pomocny może być przepis art. 102 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.⁴⁷

b. Stosowanie przepisów o doręczeniach z procesu w postępowaniu egzekucyjnym

Ważny z punktu widzenia przedmiotowego opracowania pogląd wyraził również Sąd Okręgowy w Gdańsku, który w postanowieniu z dnia 12 września 2016 r. stwierdził, iż zasadą wynikającą z art. 133 § 3 k.p.c. jest doręczanie pism pełnomocnikowi strony, a nie samej stronie. Zasada ta ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. Doręczenie dokonane do rąk prawidłowo ustanowionego pełnomocnika jest prawnie określoną metodą doręczenia dla strony reprezentowanej przez niego ze skutkiem wynikającym z bezpośredniego charakteru zastępstwa⁴⁸. Analiza badanych

⁴⁴ Por. uchwałę SN z dnia 28 lutego 1998 r., III CZP 17/96, „Prawo Bankowe” 1996/3, s. 53; uchwałę SN z dnia 28 kwietnia 2004 r., III CZP 16/04, OSNC 2005, z. 6, poz. 103; postanowienie SN z dnia 29 listopada 2005 r., III CZP 102/05 niepubl. oraz postanowienie SN z dnia 27 września 2012 r., III CZP 47/12, niepubl.

⁴⁵ Tak SN w uchwale z dnia 13 kwietnia 2017 r., III CZP 4/17, OSNC 2018, z. 1, poz. 2.

⁴⁶ K. Kamińska-Krawczyk, *Koszty postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komornika sądowego*, poz. 7.2.1, Warszawa 2016.

⁴⁷ Uchwała składu 7 sędziów SN – zasada prawna z dnia 27 listopada 1986 r., III CZP 40/86, OSNC 1987, z. 5–6, poz. 71 i powołane tam postanowienie SN z dnia 5 sierpnia 1981 r. II CZ 98/81, OSNCP 1982, z. 2–3, poz. 36.

⁴⁸ Postanowienie SO w Gdańsku z dnia 12 września 2016 r., III Cz 756/16, KSAG 2017, z. 2, poz. 158; tak też SN w wyroku z dnia 6 listopada 2013 r., IV CSK 119/13, niepubl. oraz SN w postanowieniu z 9 sierpnia 2000 r., V CKN 1245/00, niepubl.

spraw wskazuje, że zdarzają się przypadki, gdy zasada ta nie jest przestrzegana. Potwierdza to analiza sposobu procedowania w sprawach I Co 302/17 Sądu Rejonowego w Tucholi, I Co 19/16 Sądu Rejonowego w Piasecznie, I Co 27/15 Sądu Rejonowego w Oleśnie, I Co 233/17 Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej.

c. Wymagania formalne pełnomocnictwa a wszczęcie egzekucji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego

Problemy związane z odpowiednim stosowaniem przepisów o procesie w przypadku pełnomocnika dostrzegł również SN w uchwale z 30 listopada 2011 r. Podniósł on, że pełnomocnik wierzyciela, składający do komornika za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 797 § 2 w związku z art. 783 § 4 k.p.c., ma obowiązek wykazać swoje umocowanie w sposób określony w art. 89 § 1 i art. 126 § 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.⁴⁹. Problem ten dostrzegł ustawodawca, wprowadzając od 9 sierpnia 2016 r.⁵⁰ regulację art. 89 § 1¹ k.p.c., gdy czynność procesową można dokonać wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, to pełnomocnik powołuje się na pełnomocnictwo, wskazując jego zakres oraz okoliczności wymienione w art. 87 k.p.c.

d. Inne przykłady zastosowania przepisów procesowych w postępowaniu egzekucyjnym

Art. 357 § 2 zdanie drugie w związku z art. 13 § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim nie przewiduje obowiązku sporządzenia przez sąd uzasadnienia postanowienia rozstrzygającego skargę na czynności komornika, na które nie przysługuje zażalenie, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej⁵¹. W świetle art. 394 § 1 *in principio* k.p.c., stosowanego odpowiednio w postępowaniu egzekucyjnym (art. 13 § 2 k.p.c.), zażalenie przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące to postępowanie w zakresie prowadzonej w nim sprawy, przepis ten nie stanowi natomiast podstawy do wnoszenia zażaleń na postanowienia, które kończą jedynie usamodzielniony w jakiś sposób etap tego postępowania⁵². Zwrócić też trzeba uwagę na odmienne w postępowaniu egzekucyjnym zasady uzasadniania postanowień sądu. Zgodnie z wprowadzonym z dniem

⁴⁹ Uchwała SN z dnia 30 listopada 2011 r., III CZP 74/11, OSNC 2012, z. 4, poz. 50.

⁵⁰ Ustawa z dnia 22 lipca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – prawo o notariacie oraz o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1358.

⁵¹ Wyrok TK z dnia 22 października 2013 r., SK 14/11, OTK-A 2013/7/101.

⁵² M. Walasik, *Dopuszczalność zażalenia na postanowienia kończące samodzielny etap postępowania egzekucyjnego*, „Polski Proces Cywilny” 2015/1, poz. 100.

7 listopada 2019 r.⁵³ przepisem art. 766¹ § 1 k.p.c. postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia z urzędu, gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. W myśl § 2 tego przepisu komornik uzasadnia postanowienie z urzędu, chyba że postanowienie wydano bez spisywania odrębnej sentencji.

W postępowaniu egzekucyjnym z mocy art. 13 § 2 k.p.c. odpowiednie zastosowanie znajduje również art. 130 k.p.c.⁵⁴ Warto pamiętać, że zgodnie z art. 760 § 1¹ k.p.c. komornik niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania wniosku, podejmuje niezbędne czynności.

Przepisy o identyfikacji stron w procesie (art. 126 § 2 k.p.c. i art. 208¹ k.p.c.) należy również odpowiednio stosować z mocy art. 13 § 2 k.p.c. do postępowania egzekucyjnego⁵⁵.

Przywołane wyżej orzeczenia jawnie uwypuklają, że nie wszystkie przepisy o procesie znajdą bezpośrednie zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym, ale istnieje grupa przepisów, która takiemu stosowaniu może i będzie podlegać.

⁵³ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 1469 ze zm.

⁵⁴ Tak SN w uchwale z dnia 30 stycznia 2002 r., III CZP 84/01, OSNC 2002, z. 10, poz. 122; tak również D.M. Olczak-Dąbrowska, *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, Warszawa 2016 oraz M. Uliasz, *Komentarz do spraw z zakresu postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego*, poz. 3.2, Warszawa 2013.

⁵⁵ K. Lubiński, *Zmiany w systemie identyfikacji stron i uczestników postępowania cywilnego*, „Przegląd Sądowy” 2015/6, poz. 9.

IV. Zastępstwo dłużnika i wierzyciela oraz innych uczestników postępowania egzekucyjnego

Nie jest przedmiotem sporu, że z mocy art. 13 § 2 k.p.c. w postępowaniu egzekucyjnym będą miały odpowiednie zastosowanie przepisy Części Pierwszej, Księgi Pierwszej, Tytułu IV, Działu V „Pełnomocnicy procesowi” oraz inne przepisy k.p.c.⁵⁶ w zakresie, w jakim stanowią *leges speciales* do przepisów tego działu. Przede wszystkim każda osoba wymieniona w art. 87 k.p.c. (oraz przepisach szczególnych⁵⁷), która występowała w procesie w charakterze pełnomocnika procesowego strony, może następnie reprezentować ją w postępowaniu egzekucyjnym, co wynika bezpośrednio z art. 91 pkt 2 k.p.c.

Nic nie stoi również na przeszkodzie, aby z mocy art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 88 k.p.c. podmioty te, wskazane wyżej, zostały umocowane do reprezentowania strony lub uczestnika postępowania egzekucyjnego bez względu na to, czy podmioty te były uprzednio pełnomocnikami procesowymi stron w postępowaniu rozpoznawczym.

Jak wskazano w części wstępnej opracowania, w judykaturze oraz piśmiennictwie pojawił się również pogląd, że odpowiednie stosowanie przepisów o procesie w postępowaniu egzekucyjnym w zakresie katalogu podmiotów, które mogą być pełnomocnikami w tymże postępowaniu, dotyczy jedynie fazy postępowania przed sądem, a nie przed organem egzekucyjnym.

Nie ma wątpliwości, że np. pełnomocnik licytanta, o którym mowa w art. 977 k.p.c., nie musi należeć do kręgu pełnomocników procesowych. Udział w przetargu w rozumieniu art. 977 k.p.c. polega na występowaniu w charakterze licytanta, a więc osoby, która składa rękojmię i zostaje następnie dopuszczona do udziału w postąpieniach. Pełnomocnictwo przewidziane w art. 977 k.p.c. ma dwojaki charakter. Po pierwsze, spełnia rolę pełnomocnictwa o charakterze materialnoprawnym i musi być oceniane w świetle przepisów Kodeksu cywilnego. Jego bowiem celem jest złożenie oświadczenia woli w przedmiocie nabycia własności nieruchomości. Pełnomocnictwo do udziału w przetargu jest jednocześnie pełnomocnictwem do dokonania czynności procesowej w rozumieniu art. 88 k.p.c., tzn. do wzięcia udziału w licytacji. Pełnomocnik jest też uprawniony do zgłoszenia ustnie sędziemu skargi

⁵⁶ Art. 465, 479²⁹ § 3, 479⁵¹ k.p.c., 479⁶², 479⁷³, 479⁸⁴, 691⁵ k.p.c.

⁵⁷ Art. 465, 479²⁹ § 3, 479⁵¹ k.p.c., 479⁶², 479⁷³, 479⁸⁴, 691⁵ k.p.c.

na czynności komornika w toku licytacji⁵⁸. Stąd z treści pełnomocnictwa musi wprost wynikać upoważnienie do reprezentacji uczestnika w takiej właśnie czynności. Wymóg pełnomocnictwa z art. 977 k.p.c. jako pełnomocnictwa szczególnego jest spełniony, jeżeli zakres umocowania obejmuje wskazanie konkretnej nieruchomości oznaczonej co do tożsamości oraz tryb jej nabycia w drodze przetargu⁵⁹. W toku analizy spraw w części badawczej ten aspekt jest wyraźnie zaakcentowany. Pełnomocnictwo procesowe (ogólne lub do działania w danej sprawie) zawiera wprawdzie upoważnienie do dokonywania wszelkich czynności procesowych, lecz ze względu na podwójny charakter pełnomocnictwa do udziału w przetargu (procesowy i materialnoprawny) nie jest wystarczające do reprezentowania licytanta w przetargu. Urzędowego poświadczenia podpisu dokonuje notariusz⁶⁰ lub konsul⁶¹. Skoro kodeks postępowania cywilnego wymaga pełnomocnictwa do udziału w przetargu z podpisem urzędowo poświadczonym (z wyjątkiem pełnomocnictw udzielonych przez państwowe jednostki organizacyjne lub jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego oraz pełnomocnictw udzielonych adwokatom lub radcom prawnym), konieczne jest przedstawienie oryginału pełnomocnictwa; nie można udzielić pełnomocnictwa ustnie do protokołu, ani też adwokat lub radca prawny nie mogą sami uwierzytelniać odpisu udzielonego im pełnomocnictwa (art. 89 § 1 k.p.c.)⁶². W doktrynie wyjaśnia się, że brak możliwości uwierzytelnienia odpisu pełnomocnictwa wynika z braku normy szczególnej analogicznej do art. 89 § 1 zd. 2 k.p.c.⁶³ Nie jest również dopuszczalne, aby pełnomocnictwo do udziału w przetargu i nabycia nieruchomości miało jedynie ogólnie sformułowane umocowanie do nabywania jakichkolwiek nieruchomości, w trybie jakiegokolwiek przetargu⁶⁴.

Jednocześnie pełnomocnictwo to, skoro nie jest pełnomocnictwem *stricte* procesowym, nie upoważnia takiej osoby do działania w imieniu swojego mandanta w dalszym postępowaniu, tj. po udzieleniu przybicia. Wszelkie pisma sądowe, np. wezwanie do uiszczenia ceny nabycia, odpis postanowienia o przysądzeniu własności, odpisy zażaleń na postanowienie o przybicciu lub o przysądzeniu własności etc. powinny być kierowane bezpośrednio do nabywcy nieruchomości, chyba że pełnomocnikiem będzie ustanowiona osoba należąca do kręgu pełnomocników procesowych. Inaczej doręczenie nie będzie skuteczne. Oczywiście nic nie stoi na przeszkodzie, aby osoba niespełniająca powyższych kryteriów, a reprezentująca swojego mandanta podczas licytacji, była jego pełnomocnikiem do doręczeń. Problem ten

⁵⁸ J. Jankowski, *Nowelizacja części drugiej kodeksu postępowania cywilnego (postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne)*, „Przegląd Sądowy” 1996/10, poz. 44.

⁵⁹ A. Oleszko, *Pełnomocnictwo do udziału w przetargu*, „Rejent” 2005/10, s. 9.

⁶⁰ Art. 96 pkt 1 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 540 ze zm.).

⁶¹ Art. 28 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2141 ze zm.).

⁶² G. Julke, *Egzekucja z nieruchomości*, Rozdział V, poz. 3, „Currenda” 2006.

⁶³ A. Szymańska-Grodzka [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217. Tom II*, Warszawa 2019, komentarz do art. 977 k.p.c. Nb 3.

⁶⁴ Postanowienie SO w Szczecinie z dnia 22 listopada 2013 r., II Cz 1197/13, niepubl. i postanowienie w Zamościu z dnia 6 listopada 2015 r., I Cz 496/15, niepubl.

jest dobrze widoczny w sposobie procedowania sądu w opisanej w części badawczej sprawie I Co 27/15 Sądu Rejonowego w Oleśnie.

Nie ma natomiast żadnych przekonujących racji przemawiających za tym, że powyższy wyjątek można interpretować rozszerzająco, jak uczynił to SN w uchwale z dnia 23 lipca 2008 r. niejako na uboczu rozpoznawanego zagadnienia prawnego. Postępowanie egzekucyjne toczące się przed komornikiem niejednokrotnie jest postępowaniem bardziej skomplikowanym pod względem prawnym i faktycznym, niż postępowanie rozpoznawcze. Zatem tożsame względy, które kierowały ustawodawcą przy określeniu zamkniętego katalogu podmiotów mogących wykonywać zastępstwo procesowe stron, pozostają aktualne w przypadku stron postępowania egzekucyjnego.

Poza tym dość kuriozalną byłaby sytuacja, gdy strona reprezentowana przez pełnomocnika niewskazanego w art. 87 k.p.c. musiałaby udzielić kolejnego pełnomocnictwa innej osobie, tym razem wskazanej w rzeczonym przepisie, tylko w celu złożenia skargi na czynności komornika lub obrony w postępowaniu wywołanym skargą lub zażaleniem na postanowienie sądu. Katalog podmiotów, którym można udzielić pełnomocnictwa procesowego, wskazanych w art. 87 k.p.c. i przytaczanych wcześniej przepisach szczególnych jest tak pojemny, że nie istnieją żadne racje aksjologiczne przemawiające za wykładnią dopuszczającą do udziału w charakterze pełnomocnika w postępowaniu egzekucyjnym podmiotu innego, niż dopuszczony do działania w fazie rozpoznawczej.

Dlatego też należy jednoznacznie opowiedzieć się za tezą, że odpowiednie stosowanie przepisów o pełnomocnictwie w procesie do postępowania egzekucyjnego daje podstawę do przyjęcia, że przepisy m.in. art. 87 k.p.c. dotyczą postępowania egzekucyjnego zarówno przed sądem, jak i komornikiem (mamy tu do czynienia ze stosowaniem wprost)⁶⁵.

Naruszenie przepisów o pełnomocnictwie przez dopuszczenie do udziału w przetargu w charakterze pełnomocnika osoby nieuprawnionej może być deliktem sądowym w rozumieniu art. 417 § 1 k.c. Przykładem działania tej instytucji na tle stosowania art. 977 k.p.c. jest wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 20 grudnia 2012 r., I ACa 679/12⁶⁶. W judykacie tym uznano, że brak jest podstaw do wyłączenia odpowiedzialności Skarbu Państwa przewidzianej w art. 417 § 1 k.c. w sytuacji zaniechania obowiązku nadzoru judykacyjnego, skutkującego dopuszczeniem do udziału w licytacji osoby nieumocowanej, a następnie wydania postanowienia w przedmiocie przybicia nieruchomości z naruszeniem art. 991 § 1 k.p.c.

W rozpoznawanej przez SA w Szczecinie sprawie powódka domagała się odszkodowania za szkodę doznaną w wyniku deliktu władzy publicznej polegającej na błędnym dopuszczeniu do przetargu pełnomocnika posługującego się wadliwym pełnomocnictwem oraz zaniechania rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Sąd rejonowy udzielił przybicia

⁶⁵ Tak też A. Antkiewicz i K. Kazimierczak, *Uchybienia organów egzekucyjnych i sądów egzekucyjnych w sprawach cywilnych w procesie stosowania prawa*, cz. I, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2011/3, s. 5.

⁶⁶ Wyrok SA w Szczecinie z 20 grudnia 2012 r., I ACa 679/12, niepubl.

nieruchomości na rzecz powódki i postanowienie to zostało zaskarżone przez wierzycielkę. Sąd okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie i odmówił przybicia nieruchomości na rzecz powódki, wskazując w uzasadnieniu, że pełnomocnictwo udzielone przez powódkę nie spełnia wymogów z art. 977 k.p.c. Powódka podała, że przedłużające się postępowanie w sprawie udzielenia przybicia własności niosło dla niej konieczność ponoszenia bardzo wysokich kosztów, gdyż zamierzała nabyć nieruchomość z kredytu bankowego. W związku z tym złożyła wniosek o kredyt bankowy, uiszczając prowizję w wysokości 52 246,52 złotych. Niezależnie od tego podniosła, że wpłaciła komornikowi kwotę 450 000 złotych tytułem rękojmi, która to została wpłacona na nieoprocentowany rachunek depozytowy i została zwrócona powódce dopiero po przeszło siedmiu latach w wysokości nominalnej. Sąd ustalił, że powódka lokując tę kwotę na bankowych lokatach terminowych w konkretnym banku, mogła w tym okresie uzyskać dochód netto w wysokości 198 940,99 złotych. Jak wynika z uzasadnienia analizowanego wyroku, powódka udzieliła mężowi pełnomocnictwa *do nabywania jakichkolwiek nieruchomości zabudowanych lub niezabudowanych bądź udziałów w nieruchomościach, spółdzielczych praw do lokali lub lokali stanowiących odrębne nieruchomości od osób, za cenę i na warunkach według uznania pełnomocnika, a w związku z tym do podejmowania wszelkich czynności związanych z nabyciem*. Na licytację zgłosił się w imieniu powódki jako pełnomocnik jej mąż, który nie przedłożył jednak pełnomocnictwa i pomimo to został dopuszczony do udziału w licytacji. Pełnomocnictwo zostało nadesłane faksem dopiero cztery miesiące później. Pełnomocnictwo udzielone przez powódkę nie odpowiadało wymogom przewidzianym w art. 977 k.p.c., gdyż miało charakter pełnomocnictwa ogólnego do reprezentowania powódki przy dokonywaniu czynności polegających na nabywaniu nieruchomości. Sąd Apelacyjny przypisując odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbowi Państwa, przypomniał też, że w orzecznictwie podkreśla się, że nadzór judykacyjny stanowi gwarancję legalizmu czynności komornika. Celem nadzoru sprawowanego przez sąd na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. jest eliminacja wad i uchybień w toczącej się egzekucji. Istotnym jest, że kontrola sądu powoduje również wzrost szybkości i skuteczności postępowania egzekucyjnego, a więc przybliża realizację jego podstawowych celów⁶⁷.

⁶⁷ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 roku, III CZP 11/12, OSNC 2012/10/118.

V. Problematyka pełnomocnika w postępowaniu egzekucyjnym na tle badań ankietowych

Celem ustalenia, czy zasygnalizowany na wstępie problem występuje faktycznie w praktyce, przeprowadzono badanie akt postępowań sądowych i egzekucyjnych.

Do badań wykorzystywany był formularz ankiety znajdujący się w załączniku.

Badania zostały przeprowadzone w III i IV kwartale 2019 r.

Tabela 1. Lista sądów i liczba spraw wytypowanych i zamówionych do badania –pełnomocnik w egzekucji

Nazwa sądu rejonowego	Ze skargi na czynności komornika (symbol 106)	W przedmiocie nadzoru nad egzekucją z nieruchomości (symbol 118)
Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej	7	7
Sąd Rejonowy w Elku	1	1
Sąd Rejonowy w Gliwicach	7	12
Sąd Rejonowy w Koszalinie	4	7
Sąd Rejonowy w Oleśnie	1	2
Sąd Rejonowy w Olkuszu	2	7
Sąd Rejonowy w Piasecznie	7	7
Sąd Rejonowy w Puławach	2	1
Sąd Rejonowy w Sławnie	1	1
Sąd Rejonowy w Tucholi	2	2
Sąd Rejonowy w Wałczu	1	2
Sąd Rejonowy w Żąbkowicach Śląskich	1	2
Sąd Rejonowy we Włoszczowie	1	1
Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy	8	3
RAZEM:	45	55

Tabela 2. Lista sądów i liczba spraw nadesłanych i przeanalizowanych podczas badania – pełnomocnik w egzekucji

Nazwa sądu rejonowego	Ze skargi na czynności komornika (symbol 106)	W przedmiocie nadzoru nad egzekucją z nieruchomości (symbol 118)
Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej	7	7
Sąd Rejonowy w Ełku	1	1
Sąd Rejonowy w Gliwicach	6	9
Sąd Rejonowy w Koszalinie	8	13
Sąd Rejonowy w Oleśnie	1	2
Sąd Rejonowy w Olkuszu	2	7
Sąd Rejonowy w Piasecznie	7	7
Sąd Rejonowy w Puławach	2	1
Sąd Rejonowy w Sławnie	1	1
Sąd Rejonowy w Tucholi	2	2
Sąd Rejonowy w Wałczu	1	2
Sąd Rejonowy w Ząbkowicach Śląskich	1	2
Sąd Rejonowy we Włoszczowie	1	1
Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy	8	3
RAZEM	48	58

Rozbieżności między liczbą akt wylosowanych do badania a listą akt nadesłanych i przebadanych wynikają z materiału dostępnego w sądach i przedstawionych Instytutowi Wymiaru Sprawiedliwości.

Z badanych akt wynika, że problem występowania lub prób wzięcia udziału w postępowaniu egzekucyjnym przez pełnomocników niespełniających wymagań podmiotowych stawianych pełnomocnikom procesowym, w praktyce nie występuje. Może mieć na to wpływ bardzo szeroki katalog podmiotów, które mogą zastępować stronę w postępowaniu rozpoznawczym oraz fakt, że w przeważającej mierze to pełnomocnik reprezentujący stronę w procesie następnie reprezentuje ją dalej w postępowaniu egzekucyjnym.

1. Sprawy z pełnomocnikiem innym niż wymieniony w art. 87 § 1 k.p.c.

Z przebadanych 106 spraw jedynie w sprawie I Co 114/17 Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie (pozycja 19 wykazu akt) dotyczących skargi na czynności komornika (na obciążenie podatkiem VAT) dłużnik był reprezentowany przez pełnomocnika, będącego osobą niewymienioną w art. 87 k.p.c. Skarga została złożona przez dłużnika działającego samodzielnie. W trakcie postępowania skargowego dłużnik udzielił pełnomocnictwa doradcy podatkowemu, który został przez sąd dopuszczony do postępowania. Nie powoływał

się wprost na uchwałę SN z 23 lipca 2008 r., III CZP 56/08. Udział w sprawie pełnomocnika uczestnika polegał tylko na uczestnictwie w postępowaniu skargowym. Oceniając tę sytuację, trzeba stwierdzić, że doradca podatkowy nie mógł być pełnomocnikiem skarżącego.

Reprezentacja licytanta w przetargu w egzekucji z nieruchomości na podstawie art. 977 k.p.c. przez inne podmioty niż wskazane w art. 87 k.p.c. również nie jest zjawiskiem częstym, jak wskazuje próba badanych akt. Pełnomocnik taki reprezentował licytanta tylko w dwóch sprawach.

Stwierdzono to w sprawie I Co 211/16 Sądu Rejonowego w Sławnie dotyczącej nadzoru nad egzekucją z nieruchomości z licytacją (poz. 64 wykazu akt). W sprawie tej wspólnik spółki cywilnej, powołując się na jednoosobową reprezentację spółki z umowy, ustanowił pełnomocnikiem osobę fizyczną nie tylko do *udziału w licytacji, wpłaty wadium, licytowania bez ograniczenia, ale również do odbierania postanowień z sądu dotyczących przybicia, przysądzenia, podziału, podpisywania dokumentów związanych z przetargami w tym protokołów*. Pełnomocnictwo miało formę dokumentu z podpisem poświadczonym notarialnie. Sąd udzielił przybicia przedmiotu licytacji na rzecz wspólników spółki cywilnej. Następnie wzywany do zapłaty był ów pełnomocnik. Został on dopuszczony do postępowania przez organ egzekucyjny i sąd. Nie powoływał się wprost na podstawę występowania w sprawie z art. 977 k.p.c. lub uchwałę SN z 23 lipca 2008 r., III CZP 56/08. Udział w sprawie pełnomocnika uczestnika polegał tylko na uczestnictwie w licytacji nieruchomości. Ustanowiony był tylko do postępowania przed sądem, a nie komornikiem. Analizując tok postępowania, zauważyć należy, że o ile osoba inna niż wymieniona w art. 87 k.p.c. mogła zostać upoważniona do odbioru korespondencji sądowej związanej z nabyciem własności, pełniąc rolę pełnomocnika do doręczeń nabywcy, o tyle zastrzeżenia budzi dalsza reprezentacja nabywcy przez taką osobę. W naszej ocenie pełnomocnik nie powinien być wzywany do uiszczenia pozostałej ceny nabycia pod rygorem utraty rękojmi i wygaśnięcia skutków przybicia, lecz wezwanie takie sąd winien skierować bezpośrednio do nabywców, tj. wspólników spółki cywilnej. Sprawa ta jest dobrą ilustracją zakresu przedmiotowego działania pełnomocnika do udziału w przetargu z art. 977 k.p.c., będącego inną osobą niż wymieniona w art. 87 k.p.c. Forma pełnomocnictwa udzielonego przez licytanta była prawidłowa, gdyż w art. 977 k.p.c. wymagany jest dokument z podpisem urzędowo poświadczonym.

W sprawie I Co 294/16 zakończonej przed Sądem Rejonowym dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie dotyczącej egzekucji z nieruchomości (pozycja 15 wykazu akt) pełnomocnictwo licytanta do udziału w licytacji udzielone zostało w formie aktu notarialnego innemu pełnomocnikowi niż wskazany w art. 87 k.p.c. Został on dopuszczony do postępowania przez organ egzekucyjny i sąd. Nie powoływał się wprost na podstawę występowania w sprawie z art. 977 k.p.c. lub uchwałę SN z 23 lipca 2008 r., III CZP 56/08. Udział w sprawie pełnomocnika uczestnika polegał tylko na uczestnictwie w licytacji nieruchomości. Ustanowiony był nie tylko do postępowania przed sądem. Oprócz licytacji wskazanej w punkcie 1 pełnomocnictwo było szersze i zawierało też inne umocowania zawarte w kolejnych punktach. Wierzyciel nr 2 ze Stanów Zjednoczonych reprezentowany był przez polskiego adwokata.

Zauważyć trzeba, że komornik nieprawidłowo wskazał spółkę komandytową adwokatów jako pełnomocnika wierzyciela zamiast adwokata.

Z przeprowadzonych badań wynika, że w praktyce zjawisko reprezentacji stron w postępowaniu egzekucyjnym przez inne podmioty niż wymienione w art. 87 k.p.c. jest wyjątkowe.

2. Zakres pełnomocnictwa i problemy z doręczeniami

Dobrym przykładem odnoszącym się do zakresu pełnomocnictwa udzielonego nabywcy oraz ilustrującym problemy z doręczeniami jest egzekucja z nieruchomości w sprawie I Co 27/15 Sądu Rejonowego w Oleśnie. Nabywca był w tej sprawie reprezentowany przez pełnomocnika – matkę. Pełnomocnictwo miało formę aktu notarialnego. Dokument ten został okazany na rozprawie i zwrócony. Pełnomocnik był dopuszczony do udziału w licytacji bez odrębnego postanowienia. Odpis postanowienia o odrzuceniu zażalenia na postanowienie o przybiciu według zarządzenia przewodniczącego powinien być doręczony nabywcy, a nie jego pełnomocnikowi, sekretariat natomiast doręczył ów odpis pełnomocnikowi nabywcy. Dalsze doręczenia miały według zarządzenia być dokonywane nabywcy i wykonane zostały przez sekretariat zgodnie z jego treścią. SO również doręczał odpisy już nabywcy. Na etapie zażalenia na postanowienie o odrzuceniu zażalenia na przybicie złożonego wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do złożenia zażalenia dłużnik był reprezentowany przez pełnomocnika będącego adwokatem. Wezwanie do zapłaty pozostałej części ceny nabycia skierowano bezpośrednio do nabywcy. Odpis postanowienia o przysądzeniu własności doręczono również bezpośrednio nabywcy. Odpis zażalenia na postanowienie o przysądzeniu został natomiast doręczony pełnomocnikowi nabywcy. Postanowienie SO o oddaleniu zażalenia doręczono nabywcy. Jak wynika z poczynionych w pierwszej części opracowania ustaleń, pełnomocnictwo do udziału w przetargu nie obejmuje dalszych czynności poza licytacją. Oznacza to, że jeśli pełnomocnictwo to nie miało szerszego zakresu, to doręczenia dokonywane pełnomocnikowi ustanowionemu w trybie art. 977 k.p.c. były nieprawidłowe.

W sprawie I Co 422/17 Sądu Rejonowego w Koszalinie ze skargi na czynności komornika złożonej przez dłużnika ZUS reprezentowanego przez radcę prawnego, postanowienie o oddaleniu skargi zostało doręczone zarówno ZUS, jak i jego pełnomocnikowi. Zgodnie z art. 66 ust. 1 ustawy o SUS⁶⁸ Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest państwową jednostką organizacyjną i posiada osobowość prawną. Zwrócić jednak należy uwagę, że z dniem 7 listopada 2019 r. uległ zmianie art. 133 § 3 k.p.c. przewidujący bezpośrednie doręczanie korespondencji Skarbowi Państwa nawet reprezentowanemu przez pełnomocnika. Zdanie drugie art. 133 § 3 k.p.c., brzmiące: *Jednakże Skarbowi Państwa doręczenia dokonuje się zawsze w sposób określony*

⁶⁸ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.

w § 2 zostało skreślone. Oznacza to, że obecnie, jeśli Skarb Państwa jest reprezentowany przez pełnomocnika, ma zastosowanie zasada wyrażona w art. 133 § 3 k.p.c. – *jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, pisma sądowe doręcza się tym osobom*. Wydaje się, że w badanej sprawie doszło do pomieszczenia wskazanych zasad rządzących doręczeniami. Biorąc pod uwagę zarówno stan prawny obowiązujący na datę procedowania, jak i aktualny, korespondencja winna być zaadresowana tylko do pełnomocnika, gdyż ZUS nie jest Skarbem Państwa.

W jednej z badanych spraw rozpoznawany był wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Było to w sprawie I Co 302/17 Sądu Rejonowego w Tucholi ze skargi dłużnika na czynności komornika. Dłużnik pozbawiony wolności był reprezentowany przez żonę. Wierzyicielem była osoba prawna – bank działający bez pełnomocnika. Sąd Rejonowy oddalił wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu dla dłużnika. Skarga dłużnika na czynności komornika została oddalona *jako oczywiście bezzasadna*. Tak brzmiała sentencja postanowienia Sądu Rejonowego. Zauważyć trzeba, że sąd okręgowy doręczył odpis postanowienia zarówno dłużnikowi, jak i jego pełnomocnikowi – żonie. Dokonując takiego sposobu doręczenia, SO zastosował art. 327 § 2 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem sąd z urzędu doręcza wyrok stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku. Przepis ten ma odpowiednie zastosowanie do postanowień. Wydaje się jednak, że o ile zasadne jest stosowanie go do postanowień ogłaszanych na rozprawie, o tyle nie ma on zastosowania do postanowień wydanych na posiedzeniach niejawnych, co do których zasady doręczeń reguluje art. 357 k.p.c.⁶⁹

3. Różnorodność kręgu podmiotów będących pełnomocnikami

W sprawie I Co 510/14 Sądu Rejonowego w Koszalinie dotyczącej egzekucji z nieruchomości dłużniczka była reprezentowana przez wnuczkę (pełnomocnictwo w formie aktu notarialnego).

Wśród badanych akt znalazły się i takie, w których dłużnik szpital kliniczny⁷⁰ składający skargę na czynności komornika (doliczenie podatku VAT) był reprezentowany przez dyrektora szpitala (sprawa II Co 106/17 Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie). W aktach sprawy brak było statutu szpitala, zapewne dyrektor występował jako organ szpitala – jednoosobowy organ kierujący i zarządzający szpitalem i reprezentującym szpital na zewnątrz.

⁶⁹ Por. A. Gałas [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–50539. Tom I*, Warszawa 2019, komentarz do art. 361 k.p.c., nb. 3.

⁷⁰ Uczelnia medyczna może utworzyć i prowadzić podmiot leczniczy w formie samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej albo spółki kapitałowej (art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r., o działalności leczniczej, t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2190 ze zm.).

Problem reprezentacji wspólnoty mieszkaniowej w postępowaniu egzekucyjnym przed sądem był przedmiotem sprawy I Co 688/15 Sądu Rejonowego w Ząbkowicach Śląskich. Była to sprawa z zakresu nadzoru nad egzekucją z nieruchomości. Wierzyciel – wspólnota mieszkaniowa – reprezentowany był przez zarządcę wspólnoty mieszkaniowej. Zmieniony sędzia referent przed II terminem licytacji zobowiązał pełnomocnika do złożenia uchwały wspólnoty mieszkaniowej upoważniającej do reprezentacji wierzyciela. W aktach Co brak było jednak informacji o wykonaniu zobowiązania.

W badanych aktach występował też przypadek niedopuszczenia przez komornika do udziału w sprawie pełnomocnika innego niż z kręgu osób z art. 87 k.p.c. W sprawie I Co 1481/16 Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej nie został dopuszczony przez komornika do udziału w postępowaniu inny pełnomocnik, który zgłosił się w postępowaniu egzekucyjnym bez powoływania się na krąg osób z art. 87 k.p.c. Chociaż wierzyciel w toku dalszego postępowania już przed sądem twierdził, że jest to zarządca z art. 87 § 1 k.p.c., to sąd nie podzielił tego stanowiska. Była to sprawa z wniosku wierzyciela, będącego osobą fizyczną, o wydanie zarządzeń w trybie art. 759 § 2 k.p.c. Pełnomocnictwo udzielone zostało do reprezentacji we wszystkich postępowaniach egzekucyjnych prowadzonych w Kancelarii Komorniczej. W zarzutach skargi podniesiono brak uczestnictwa w zajęciu ruchomości pełnomocnika wierzyciela, mimo że wnosił o to wierzyciel we wniosku o wszczęcie egzekucji⁷¹. Skargę wierzyciel wniósł jednak osobiście. W uzasadnieniu skarżonej czynności komornik wskazał, że pełnomocnik nie spełnia warunków z art. 87 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i nie może reprezentować wierzyciela.

Wierzyciel wskazał, że pełnomocnik jest osobą sprawującą zarząd jego interesami jako strony w toczących się postępowaniach egzekucyjnych. W toku postępowania przed sądem wierzyciel złożył pełnomocnictwo z powołaniem się na treść art. 87 § 1 k.p.c. i opisał, że ów pełnomocnik sprawuje zarząd jego interesami. Sąd wysłuchał pełnomocnika na tę okoliczność na posiedzeniu jawnym. Z zeznań wynikało, że nie ma on odrębnej umowy i nie pobiera wynagrodzenia. Reprezentuje wierzyciela w procesach o zapłatę, zawiera *umowy kupna wierzytelności*. Sąd postanowił *odmówić dopuszczenia [go] do udziału w sprawie w charakterze pełnomocnika procesowego wierzyciela*.

W sprawie I Co 1147/16 Sądu Rejonowego w Koszalinie dotyczącej sprzedaży licytacyjnej celem zniesienia współwłasności, jedna wnioskodawczyni z Gran Canarii i jeden wnioskodawca z Kentu reprezentowani byli przez inną współwnioskodawczynię. Do licytacji zgłosiło się 10 licytantów – osoby fizyczne, jeden z nich nie przystąpił do przetargu. Nabywcami zostali małżonkowie.

Przedmiotem rozpoznania Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie w sprawie II Co 247/18 była skarga na czynności komornika zarządcy masy sanacyjnej dłużnika

⁷¹ Szerzej o udziale pełnomocnika wierzyciela w tzw. czynnościach terenowych P. Dzienis, *Udział pełnomocnika wierzyciela w czynnościach egzekucyjnych przeprowadzanych poza kancelarią komornika sądowego*, „Palestra” 2017/10, s. 41.

reprezentowanego przez radcę prawnego. Zaskarżone zostało wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Pełnomocnictwo było w aktach tej sprawy.

Powyższe spostrzeżenia wynikające z badanych spraw potwierdzają słuszność tezy, że strony i uczestnicy postępowań egzekucyjnych dość często korzystają z innych niż adwokaci i radcowie prawni pełnomocników wymienionych w art. 87 k.p.c. i krąg tych osób jest bardzo różnorodny.

4. Przykłady spraw z zagadnieniem formy pełnomocnictwa

W sprawie I Co 5/16 toczącej się przed Sądem Rejonowym w Wałczu rozpoznawana była skarga na opis i oszacowanie złożona przez matkę dłużniczki z powołaniem się na pełnomocnictwo w aktach egzekucyjnych. W toku sprawy złożony został poświadczony notarialnie odpis pełnomocnictwa procesowego ogólnego. Zaskarżona czynność komornika została uchylona z uwagi na brak zawiadomienia dłużniczki i jej pełnomocnika. W sprawie tej mamy do czynienia ze swoistym *superfluum*, bo oprócz powoływania się na pełnomocnictwo w aktach komorniczych strona składa dokument przed sądem. Natomiast w sprawie I Co 115/17 Sądu Rejonowego w Puławach, w której skarga na czynności komornika złożona była przez pełnomocnika dłużnika będącego osobą fizyczną – matkę dłużnika, pełnomocnictwo było tylko w formie kserokopii. W związku z tym sąd wzywał ją do uzupełnienia braku formalnego tego dokumentu. Obie sprawy pokazują, że strony posługują się różnymi formami pełnomocnictw od bardzo sformalizowanych, tj. wypisów z aktów notarialnych, po kserokopie pełnomocnictw.

5. Przykłady spraw, w których występowały braki formalne pełnomocnictwa

W sprawie I Co 620/17 Sądu Rejonowego w Ząbkowicach Śląskich skargę na postanowienie komornika o kosztach korespondencji złożył pracownik wierzyciela ZUS. Sąd Rejonowy wezwał pełnomocnika do złożenia pełnomocnictwa w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi. Brak formalny skargi został uzupełniony. Zostało złożone pełnomocnictwo do reprezentowania w sprawie skargi na czynności komornika podpisane przez Dyrektora Oddziału ZUS w Wałbrzychu. Skarga została oddalona. Odpis postanowienia doręczono pełnomocnikowi skarżącego.

Bardzo dobrym przykładem dotyczącym procedowania w zakresie usuwania braków formalnych pełnomocnictw jest sprawa I Co 1966/15 Sądu Rejonowego w Gliwicach. Skargę na czynności komornika złożył ojciec dłużnika, wskazując, że jest pełnomocnikiem. Z akt Km to jednak nie wynikało. Sąd wezwał do uzupełnienia braków formalnych skargi m.in. przez

złożenie oryginału bądź uwierzytelnionego odpisu pełnomocnictwa w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi. Sąd odrzucił skargę, gdyż pełnomocnictwo zostało złożone po terminie i ponadto dotyczyło innej sprawy. Jednocześnie Sąd Rejonowy zaznaczył w uzasadnieniu, że brak było podstaw do stosowania art. 759 § 2 k.p.c. Pełnomocnik złożył zażalenie, które zostało odrzucone z uwagi na brak uzupełnienia pełnomocnictwa. Sąd Rejonowy, doręczając odpis postanowienia, zobowiązał też pełnomocnika wierzyciela do złożenia pełnomocnictwa w terminie siedmiu dni pod rygorem uznania, że brak jest umocowania do reprezentowania wierzyciela. Brak ten nie został uzupełniony.

Z kolei w sprawie II Co 2774/17 Sądu Rejonowego w Gliwicach skarga na czynności komornika w postaci postanowienia o ograniczeniu egzekucji złożona została przez pełnomocnika dłużniczki – męża, który nie złożył pełnomocnictwa. Sąd wezwał do uzupełnienia tego braku formalnego pod rygorem odrzucenia skargi. Skarga została odrzucona, gdyż nie zostało złożone pełnomocnictwo. Odpis postanowienia doręczono pełnomocnikowi. Wpłynęło zażalenie pełnomocnika, lecz nie było podpisane. Pełnomocnik został wezwany do uzupełnienia braków formalnych, w tym pełnomocnictwa. Pełnomocnik uzupełnił braki, w tym złożył oryginał pełnomocnictwa ogólnego. Zażalenie odrzucono z uwagi na brak opłaty po uprzedniej odmowie zwolnienia od kosztów sądowych. Doręczenia były prawidłowe.

Sprawa II Co 2773/16 Sądu Rejonowego w Gliwicach jest kompilacją kilku przykładów problemów, według których wyróżnione zostały akta w niniejszej analizie, dotyczących zarówno braków pełnomocnictwa, etapu, na którym zgłasza się pełnomocnik, jak i doręczeń. Na etapie zażalenia zgłosił się pełnomocnik dłużniczki – mąż. Został wezwany do uzupełnienia braków formalnych przez złożenie pełnomocnictwa w oryginale lub z podpisem notarialnie poświadczonym w terminie siedmiu dni pod rygorem odrzucenia zażalenia. Złożył oryginał pełnomocnictwa ogólnego. SO oddalił zażalenie. W zarządzeniu polecono doręczenie odpisu postanowienia dłużniczce, a nie pełnomocnikowi. Tak wykonano zarządzenie.

W sprawie II Co 4/16 Sądu Rejonowego w Gliwicach zawodowy pełnomocnik wierzyciela spółdzielni mieszkaniowej został zobowiązany do uzupełnienia pełnomocnictwa dopiero na etapie zatwierdzania planu podziału pod rygorem uznania braku umocowania. W odpowiedzi zostało złożone pełnomocnictwo ogólne.

Wymienione sprawy okazują typowe, i jak widać dość częste w praktyce, braki pełnomocnictw i prawidłową reakcją sądów na sytuacje ich stwierdzenia.

6. Składanie lub powoływanie się na dokumenty pełnomocnictwa

Jeśli chodzi o dokument pełnomocnictwa, to występowały zarówno sytuacje, gdy strona powoływała się na pełnomocnictwo w aktach Km, jak i pełnomocnictwo składane było do akt sprawy toczącej się przed sądem. I tak np. w sprawie I Co 28/16 Sądu Rejonowego

w Piasecznie pełnomocnictwo zostało złożone do akt sprawy Co. Inna jeszcze sytuacja była w aktach sprawy I Co 891/15 Sądu Rejonowego w Olkuszu o egzekucję z nieruchomości, w której w protokole znalazł się zapis, iż jeden z czterech licytantów składa pełnomocnictwo, natomiast brak go w aktach sprawy. Była to osoba fizyczna o takim samym nazwisku jak licytant. Był to pełnomocnik licytanta, który jednak nie został nabywcą. W sprawie I Co 312/18 Sądu Rejonowego w Ełku skargę na czynności komornika złożył wierzyciel będący spółką akcyjną, reprezentowany przez pełnomocnika będącego pracownikiem. Pełnomocnictwo i wypis z KRS znajdowały się w aktach Co. Natomiast w sprawie I Co 422/17 Sądu Rejonowego w Koszalinie ze skargi na czynności komornika złożone przez dłużnika ZUS reprezentowanego przez radcę prawnego pełnomocnictwo i akt powołania Prezesa ZUS znajdowały się w aktach Co. W sprawie I Co 97/17 Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie skarga na czynności komornika została złożona przez wierzyciela reprezentowanego przez pracownika. W aktach Co znajdują się wypis z KRS aktualny na datę udzielenia pełnomocnictwa i odpis pełnomocnictwa.

Doskonałą ilustracją analizowanego zagadnienia problemu jest przebieg postępowania w sprawie I Co 392/15 Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej. Była to sprawa ze skargi na czynności komornika złożona przez pełnomocnika wierzyciela. Pełnomocnik będący adwokatem zaskarżył czynność komornika polegającą na wezwaniu do uzupełnienia wniosku w przedmiocie pełnomocnictwa, gdyż wierzyciel powołał się na pełnomocnictwo wskazane w sprawie Km 899/06 i wniósł o jego dołączenie do akt przedmiotowej sprawy Km 25/15, tj. naruszenie art. 91 pkt 2 k.p.c. W uzasadnieniu podniósł, że wezwanie jest chybione, gdyż wierzyciel wskazał położenie pełnomocnictwa w aktach poprzedniej egzekucji Km 899/06, prowadzonej przez tego samego komornika. Zaznaczył, że jeżeli zachodzi tożsamość komornika, przedkładanie nowego dokumentu mija się z celem i stoi w sprzeczności z zasadami ekonomiki procesowej. Zdaniem pełnomocnika wierzyciela pełnomocnictwo z zawnioskowanych akt Km 899/06 jest wystarczające do przeprowadzenia egzekucji. W wezwaniu komornik powołał się na uchwały SN III CZP 66/11⁷² i III CZP 74/11⁷³ dotyczące problemu pełnomocnictwa przy złożeniu do komornika wniosku o wszczęcie egzekucji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze. Z uwagi na nieuzupełnienie braku formalnego wniosku (niedołączenie pełnomocnictwa) komornik zwrócił wniosek. Następnie Sąd Rejonowy oddalił skargę na czynności komornika. W aktach Co brak jest pełnomocnictwa udzielonego przez wierzyciela.

⁷² Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2011 r., III CZP 66/11, OSNC 2012, nr 6, poz. 72, str. 41 – *Pełnomocnik wierzyciela, składający do komornika za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 797 § 2 w zw. z art. 783 § 4 k.p.c., ma obowiązek wykazać swoje umocowanie w sposób określony w art. 89 § 1 i art. 126 § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.*

⁷³ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2011 r., III CZP 74/11, OSNC 2012, nr 4, poz. 50, s. 61 o tezie tożsamej jak w uchwale III CZP 66/11.

Badając rodzaje i zakres pełnomocnictw, odnotować należy, że np. w sprawie I Co 429/16 Sądu Rejonowego w Olkuszu pełnomocnictwo szczególne tylko do sprawy ze skargi dołączone zostało do skargi złożonej przez pełnomocnika dłużnika – radcę prawnego. Natomiast w sprawie I Co 99/17 Sądu Rejonowego w Oleśnie skarga na czynności komornika złożona była przez pełnomocnika dłużniczki – córkę. Odnotować należy, że pełnomocnictwo było udzielone tylko do reprezentacji *przed SR i SO w Wydziałach Cywilnych*. Co ciekawe, skarga została rozpoznana na rozprawie, pełnomocnicy stron nie stawili się zawiadomieni prawidłowo. Skargę oddalono. Zażalenia nie wnoszono. Skarga dotyczyła opłaty 5% za odnalezienie majątku.

7. Sprawy z przykładami nieprawidłowości w doręczeniach

W kilku badanych sprawach stwierdzić można nieprawidłowości w doręczeniach w sytuacji, gdy strony reprezentowane były przez pełnomocników. I tak np. w sprawie I Co 19/16 Sądu Rejonowego w Piasecznie prowadzonej na skutek skargi na czynności komornika i wniosku o obniżenie opłaty egzekucyjnej, Sąd Rejonowy odrzucił skargę i wniosek o obniżenie opłaty. Odpis postanowienia doręczono dłużnikowi nr 1, a nie jego pełnomocnikowi, mimo że z pisma komornika – doręczenia akt egzekucyjnych wynikało, że dłużnik nr 1 jest reprezentowany przez adwokata. Drugi dłużnik – również osoba fizyczna – nie miał pełnomocnika. Istotne rozbieżności w doręczeniach występowały zwłaszcza w opisaney wyżej sprawie I Co 27/15 Sądu Rejonowego w Oleśnie. Również w sprawie I Co 233/17 Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej rozpoznawanej przez referendarza sądowego na skutek skargi na czynności komornika złożonej przez dłużniczkę wierzyciel został pominięty – nie doręczono mu odpisu postanowienia. Skargę na orzeczenie referendarza złożył komornik (problem VAT) i sąd odrzucił skargę na czynności komornika z uwagi na niezuzpełnienie braków formalnych w terminie. Nie doręczał jednak odpisu tego postanowienia wierzycielowi.

8. Sprawy z reprezentacją małżonków i współników spółki cywilnej jako licytantów

Jeśli chodzi o sposób reprezentacji licytantów małżonków i nabywania przedmiotu licytacji do majątku wspólnego, to sytuacja przedstawiała się różnie w badanych sprawach. I tak np. w sprawie I Co 1480/11 Sądu Rejonowego w Olkuszu na II licytacji nieruchomości w imieniu licytantki stawił się jej mąż, okazując pełnomocnictwo do reprezentowania żony do nabycia przedmiotu licytacji do majątku wspólnego. Z kolei w sprawach I Co 164/17, I Co 568/15, I Co 885/15 tego Sądu licytantami nabywcami byli oboje małżonkowie działający bez pełnomocnika. Natomiast w sprawie I Co 1784/16 dotyczącej egzekucji z nieruchomości brało udział dziewięciu licytantów (osoby fizyczne). Nabywczyni reprezentowana była

przez pełnomocnika będącego jej mężem. Pełnomocnictwo zostało udzielone w formie aktu notarialnego. Nabywcami byli oboje małżonkowie, ale na licytacji obecny był jeden z nich legitymujący się pełnomocnictwem od drugiego małżonka. Następnie w dalszym toku postępowania byli oni reprezentowani przez radcę prawnego. Pełnomocnictwa od każdego z nabywców znajdowały się w aktach. Wierzyciele nie byli reprezentowani przez pełnomocników. Pamiętać należy o uchwale Sądu Najwyższego z 22 marca 2007 r., III CZP 13/07, w której SN uznał, że udział w licytacji nieruchomości w toku egzekucji sądowej jest co prawda działaniem prawnym zmierzającym do nabycia nieruchomości, jednak skutek, tj. przeniesienie własności, nie następuje w wyniku czynności prawnej, lecz aktu jurysdykcyjnego i przysądzenia własności, którego podstawą jest uzyskanie przybicia i dlatego do złożenia „oferty” – postąpienia nie znajduje zastosowania określony w art. 37 k.r.o. wymóg zgody małżonka⁷⁴. Praktyka sądów w tym zakresie jest jednak rozbieżna, na co wskazują również badane sprawy.

Przykładem reprezentacji wspólników spółki cywilnej jest sprawa I Co 587/15 Sądu Rejonowego w Gliwicach, w której na licytacji występował jako licytant jeden ze wspólników spółki cywilnej, przedkładając pełnomocnictwo do akt egzekucyjnych od drugiego wspólnika. Zgodnie z art. 866 k.c. w braku odmiennej umowy lub uchwały wspólników każdy wspólnik jest umocowany do reprezentowania spółki w takich granicach, w jakich jest uprawniony do prowadzenia jej spraw. Umocowanie to opiera się na przepisie ustawy, a więc mamy do czynienia z przedstawicielstwem ustawowym, a nie pełnomocnictwem (art. 96 k.c.)⁷⁵. Jeśli chodzi o prowadzenie spraw spółki, to zasadą jest, że każdy wspólnik jest uprawniony i zobowiązany do prowadzenia spraw spółki. Jednak każdy wspólnik może bez uprzedniej uchwały wspólników prowadzić sprawy, które nie przekraczają zakresu zwykłych czynności spółki. Jeżeli jednak przed zakończeniem takiej sprawy chociażby jeden z pozostałych wspólników sprzeciwi się jej prowadzeniu, potrzebna jest uchwała wspólników. Ponadto każdy wspólnik może bez uprzedniej uchwały wspólników wykonać czynność nagłą, której zaniechanie mogłoby narazić spółkę na niepowetowane straty (por. art. 865 k.c.). Z powyższej analizy stanu prawnego wynika, że do nabycia nieruchomości na licytacji potrzebna jest uchwała wspólników lub pełnomocnictwo, gdyż jest to czynność przekraczająca zakres zwykłych czynności spółki.

⁷⁴ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2007 r., III CZP 13/07, OSNC 2008, nr 2, poz. 22.

⁷⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2000 r., II CKN 298/00, Legalis – 1. *Każdy wspólnik spółki cywilnej jest umocowany do reprezentowania spółki w takich granicach, w jakich jest uprawniony do prowadzenia jej spraw (art. 866 KC). Umocowanie to opiera się na przepisie ustawy, a więc mamy do czynienia z przedstawicielstwem ustawowym, a nie pełnomocnictwem (art. 96 k.c.). W miejsce zatem regulacji wynikającej z art. 107 KC ma zastosowanie art. 865 k.c. 2. Czynności wspólnika spółki cywilnej dotyczące wystawienia weksla mieszczą się w granicach upoważnienia ustawowego (art. 866 k.c.).*

9. Nieprawidłowości w oznaczaniu pełnomocników

Wśród badanych spraw została przedstawiona również sprawa o sporządzenie spisu inwentarza. W sprawie I Co 330/18 Sądu Rejonowego w Tucholi ze skargi wnioskodawczyni na wezwanie komornika do uiszczenia zaliczki na wydatki w sprawie. Wnioskodawczyni była reprezentowana przez męża. W sprawie brało udział też sześciu uczestników postępowania, w tym jeden małoletni reprezentowany przez przedstawiciela ustawowego. W sprawie tej wystąpił przypadek nieprawidłowego oznaczania przez organy egzekucyjne osób reprezentujących strony lub uczestników postępowania. Tym razem komornik oznaczył przedstawiciela ustawowego małoletniego uczestnika postępowania jako „pełnomocnika”.

Dość często zauważyć można było błędne oznaczanie przez komorników pełnomocników stron i uczestników postępowań przez odwołanie się do kancelarii adwokackiej lub radcowskiej, a nie samej osoby pełnomocnika. Przykładem takiego nieprawidłowego oznaczenia pełnomocnika jest sprawa I Co 472/18 Sądu Rejonowego w Gliwicach. Była to sprawa wszczęta z wniosku dłużniczki o obniżenie opłaty egzekucyjnej złożonego przez dłużniczkę osobiście. Z odpowiedzi komornika wynikało, że dłużniczka jest reprezentowana przez radcę prawnego, jednak – jak często w sprawach komorniczych – błędnie oznaczonego przez wskazanie *którego reprezentuje Kancelaria Radcy prawnego „LEX” r. pr. Jan Kowalski*. Wniosek został częściowo uwzględniony. W pozostałym zakresie oddalony. Odpisy postanowienia doręczono pełnomocnikom stron i komornikowi. Z kolei w sprawie I Co 30/16 jako pełnomocnika wierzyciela (SKOK⁷⁶) komornik wskazał spółkę komandytową radców prawnych i adwokatów, zamiast konkretnego radcę prawnego. W sprawie I Co 2228/17 Sądu Rejonowego w Koszalinie zauważyć można nieprecyzyjne określenie osoby reprezentującej wierzycieli. Komornik wpisał jedynie „reprezentuje” bez doprecyzowania, czy jest to pełnomocnik czy przedstawiciel ustawowy.

Prawidłowe oznaczanie osób reprezentujących strony powinno być przestrzegane bezwzględnie, gdyż przekłada się na ochronę ich praw. Widoczne jest to zwłaszcza w sprawach wierzycieli alimentacyjnych z chwilą osiągnięcia przez nich pełnoletności. Z tą chwilą wygasa podstawa przedstawicielstwa ustawowego i organ egzekucyjny powinien albo bezpośrednio doręczać korespondencję wierzycielowi, albo uzyskać pełnomocnictwo od dotychczasowego przedstawiciela ustawowego.

10. Etap postępowania, na którym występowały pełnomocnicy

Pełnomocnicy stron lub uczestników postępowań pojawiają się na różnych etapach postępowań i zdarzało się, że podmioty miały kilku różnych pełnomocników. I tak np. w sprawie

⁷⁶ Kasa jest spółdzielnią, do której w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze.

I Co 129/15 Sądu Rejonowego w Wałczu o egzekucję z nieruchomości, w której wierzycielem była m.in. wspólnota mieszkaniowa reprezentowana uprzednio przez radcę prawnego, na zakończenie postępowania wnioski o wydanie odpisu postanowienia o przysądzeniu własności złożył inny pełnomocnik tej wspólnoty będący adwokatem. Podobnie było w sprawie I Co 786/15 tego samego Sądu Rejonowego o egzekucję z nieruchomości, w której nabycie przedmiotu licytacji nastąpiło do majątku wspólnego. Licytantami byli oboje małżonkowie. Natomiast po przybiciu pojawił się pełnomocnik dłużnika – adwokat. Dotychczas dłużnik występował samodzielnie bez pełnomocnika. Natomiast w sprawie I Co 55/16 Sądu Rejonowego w Piasecznie ze skargi dłużnika na wszczęcie postępowania i zajęcia wierzytelności rachunków bankowych w sprawie Kmp wierzyciele byli reprezentowani przez przedstawiciela ustawowego i adwokata. Natomiast w opisywanej już sprawie I Co 1480/11 Sądu Rejonowego w Olkuszu (egzekucja z nieruchomości) po złożeniu zarzutów pojawił się pełnomocnik wierzyciela banku – radca prawny. W sprawie I Co 27/15 Sądu Rejonowego w Oleśnie dopiero na etapie zażalenia na postanowienie o odrzuceniu zażalenia na przybicie złożonego wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do złożenia zażalenia dłużnik był reprezentowany przez pełnomocnika będącego adwokatem. Z kolei w sprawie I Co 593/15 Sądu Rejonowego w Oleśnie pełnomocnik nabywcy zgłosił się dopiero na etapie wystąpienia o odpis prawomocnego postanowienia o przysądzeniu własności. W sprawie I Co 1030/18 Sądu Rejonowego w Gliwicach z wniosku dłużników (bez pełnomocnika) o obniżenie opłaty egzekucyjnej, który został uwzględniony, wierzycielkę – spółkę z o.o. – reprezentował adwokat ustanowiony już w postępowaniu egzekucyjnym przed komornikiem. Sąd doręczył mu odpis postanowienia. Z kolei w sprawie I Co 777/15 Sądu Rejonowego w Puławach skarga na czynności komornika złożona została przez pełnomocnika wierzyciela ZUS, będącego jego pracownikiem – zastępcę dyrektora ds. dochodów. Był też pełnomocnik będący radcą prawnym, ale nie występował w sprawie (dołączone pełnomocnictwo radcy przy skardze). W trakcie sprawy działał też kierownik inspektoratu ZUS – pełnomocnictwo dołączone zostało do pisma. W sprawie I Co 1235/15 tego Sądu w trakcie egzekucji z nieruchomości pojawił się pełnomocnik dłużnika – ojciec i zobowiązany jest do złożenia pełnomocnictwa. W sprawie I Co 1780/17 Sądu Rejonowego w Koszalinie dotyczącej egzekucji z nieruchomości w trybie uproszczonym brało udział dwóch dłużników. W trakcie postępowania pojawiła się informacja, że jeden z nich reprezentowany jest przez radcę prawnego.

Natomiast w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie II Co 1998/17 przedmiotem rozpoznania była skarga na czynności komornika wierzyciela reprezentowanego przez głównego specjalistę z upoważnienia dyrektora Oddziału Agencji Mienia Wojskowego. W toku egzekucji wierzyciel miał pełnomocnika – radcę prawnego, ale skargi nie składał ten pełnomocnik. Pełnomocnictwo było w aktach Co. Skarga została uwzględniona przez komornika i sąd umorzył postępowanie skargowe.

Dobłą ilustracją zagadnienia wielość pełnomocników jest sprawa I Co 2330/15 rozpoznana przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej (zarzuty do planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości, 20 podmiotów). Sąd zatwierdził plan podziału. SKOK reprezentowany był w obu sprawach Km przez dwóch różnych pełnomocników. Sąd Okręgowy na skutek zażalenia wierzyciela składającego zarzuty działającego na etapie postępowania zażaleniowego za pośrednictwem adwokata uchylił zaskarżone postanowienie. Sąd Okręgowy dostrzegł, że nie była to egzekucja z nieruchomości, jak wskazał Sąd Rejonowy, tylko egzekucja ze świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Wierzyciele z Km 101/12 – osoby fizyczne – reprezentowani byli przez jednego z nich Macieja P. Z akt Co nie wynikało jednak, jaka jest podstawa pełnomocnictwa. Sąd Rejonowy wydał postanowienie na posiedzeniu niejawnym o treści: *zatwierdzić projekt planu podziału*, a w komparycji wskazał, że jest to plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji ze świadczenia emerytalno-rentowego.

W sprawach skargowych dość często pełnomocnicy pojawiają się na etapie skargi, nie reprezentując strony uprzednio w postępowaniu egzekucyjnym, czasem dopiero na etapie zażalenia. Natomiast w sprawach egzekucji z nieruchomości pełnomocnicy pojawiają się nie tylko na licytacji, ale również na dalszych etapach tego postępowania po przybiciu, po przysądzeniu, nawet dopiero na etapie planu podziału. Przyczyny ustanowienia pełnomocnika na kolejnych etapach postępowań mogą być różne. Jedną z nich może być brak ufności strony w poradzenie sobie z samodzielną reprezentacją w sprawie, a dalszy bieg postępowania wskazuje, że strona nie jest w stanie zrozumieć swojej sytuacji prawnej i potrzebuje pomocy osoby dysponującej wiedzą prawniczą. Im bliżej finału sprawy i nieuniknionego jej wyniku, strona stara się niejako ratować swoją sytuację i ustanawia pełnomocnika. Trudno jest jednak ustalić, czy pełnomocnicy reprezentujący stronę byli też jej pełnomocnikami w postępowaniu rozpoznawczym z uwagi na badanie akt spraw sądowych, a nie komorniczych.

11. Sprawy z reprezentacją podmiotów zagranicznych

W trzech przedstawionych do badania sprawach występowały podmioty zagraniczne reprezentowane przez polskich prawników. Newcredit OÜ w Tallinie był wierzycielem w sprawie II Co 123/17 Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie i był reprezentowany przez polskiego adwokata z Kołobrzegu. OÜ jest skrótem odnoszącym się do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i pochodzi od wyrazu *osaühing*. Niemiecka spółka z o.o. (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung* – GmbH) była wierzycielem reprezentowanym przez polskiego adwokata w postępowaniu I Co 392/15 przed Sądem Rejonowym w Bielsku-Białej. W sprawie I Co 28/16 Sądu Rejonowego w Piasecznie ze skargi dłużnika na czynności komornika (dotyczyła problemu VAT-u) wierzyciel osoba prawna B.V. w Holandii był reprezentowany przez polskiego radcę prawnego. B.V. – w Holandii skrót oznaczający sp. z o.o. (spółkę

z ograniczoną odpowiedzialnością) pochodzący od sformułowania *besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid*. Odnotować trzeba, że sprawa ta jest przykładem zachowania zasady równości w reprezentacji stron, gdyż dłużniczka – osoba fizyczna również była reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, tj. przez adwokata. Z kolei odmiennie w sprawie I Co 748/17 Sądu Rejonowego w Olkuszu ze skargi dłużnika (reprezentowanego przez radcę prawnego) na wyznaczenie II licytacji nieruchomości, jednym z wierzycieli była spółka Ltd (*Limited* – odpowiednik spółki z o.o.) z Londynu bez pełnomocnika. Podobnie było w sprawie I Co 429/16 tego Sądu ze skargi dłużnika reprezentowanego przez adwokata na opis i oszacowanie nieruchomości, a następnie z zażaleniem złożonym przez pełnomocnika dłużnika. Odpowiedź na skargę dłużnika złożył pełnomocnik innego wierzyciela niż zagraniczna spółka.

W badanych sprawach nie występowała reprezentacja przez prawników zagranicznych. W przypadku, gdy pełnomocnikiem byłby prawnik zagraniczny, to zastosowanie znajdują reguły określone w ustawie z 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej⁷⁷. Poza wykonywaniem stałej praktyki prawniczej zagraniczni mogą także świadczyć usługi transgraniczne. Jak trafnie wyjaśnia J. Pazdan,

pełnomocnictwo procesowe podlega prawu obowiązującemu w siedzibie sądu, przed którym było, jest lub ma być ono użyte. *Lex fori* stosowana do pełnomocnictwa procesowego rozstrzyga w szczególności o tym: kto może być pełnomocnikiem procesowym (art. 87 k.p.c.), w jakiej formie należy pełnomocnictwa udzielić, czy wystarczające jest pełnomocnictwo procesowe ogólne, czy też wymagane jest pełnomocnictwo szczególne, o zakresie umocowania pełnomocnika procesowego *ex lege* (art. 91 k.p.c.), czy wolno mu udzielić pełnomocnictwa substytucyjnego, o przyczynach wygaśnięcia pełnomocnictwa oraz czy i w jakich granicach, a także na jakich zasadach dopuszczalne jest działanie bez umocowania⁷⁸.

Wynika z tego, że obowiązuje zatem zasada *lex fori processualis* i pełnomocnictwo procesowe ocenia się według przepisów polskiego k.p.c. Jak podaje J. Gudowski, prawnik zagraniczny z Unii Europejskiej i spoza tego obszaru, świadczący usługę transgraniczną, obowiązany jest, zgłaszając swój udział w sprawie, przy pierwszej czynności procesowej przedstawić – oprócz pełnomocnictwa – dokument stwierdzający, że jest zarejestrowany w państwie macierzystym jako osoba uprawniona do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów zawodowych, a także dowód zawiadomienia dziekana okręgowej rady adwokackiej lub dziekana rady okręgowej izby radców prawnych, właściwej ze względu na siedzibę sądu, o podjęciu świadczenia usługi transgranicznej. Dokument dotyczący rejestracji powinien być przetłumaczony na język polski przez tłumacza przysięgłego (art. 5 § 1 p.u.s.p. i art. 40 ust. 3 u.ś.p.z.p.). Braki w tym zakresie podlegają uzupełnieniu w trybie art. 130 k.p.c.⁷⁹

⁷⁷ T.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 134 ze zm.

⁷⁸ J. Pazdan, *Komentarz do prawa prywatnego międzynarodowego*, art. 23, tezy 32 i 33. *Lex*.

⁷⁹ J. Gudowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do art. 87*, *Lex*, teza 16.

12. Problem zdolności postulacyjnej mocodawcy

Kwestia zdolności do udzielenia pełnomocnictwa była przedmiotem sprawy I Co 1129/15 Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej. Sprawa toczyła się ze skargi na czynności komornika złożonej przez pełnomocnika dłużnika. Pełnomocnik dłużnika będący adwokatem zaskarżył czynność komornika polegającą na oddaleniu jego wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c. oraz oddaleniu jego wniosku o przyznanie dłużnikowi reprezentowanemu w postępowaniu egzekucyjnym kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu egzekucyjnym. Problem w tym, że powództwo zostało wniesione przez oddział spółki, a nie przez samego przedsiębiorcę. Powód oznaczony został w wyroku jako „Invest S.A. w Warszawie-Oddział w Katowicach”. Sąd Rejonowy rozpoznał skargę na posiedzeniu jawnym i oddalił skargę. W aktach Co jest pełnomocnictwo udzielone przez dłużnika do sprawy Km 45/15. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej oddalił zażalenie dłużnika. Powołał się na postanowienie Sądu Najwyższego III CSK 72/14⁸⁰, w którym SN przyjął, że

mylne oznaczenie w pozwie strony pozwanej nie daje samo przez się podstawy do odrzucenia pozwu, gdy z uzasadnienia zawartego w nim żądania jest widoczne kogo powód miał zamiar pozwać. Tym bardziej więc niewłaściwe określenie wyłącznie siedziby osoby prawnej, przez wskazanie siedziby jej oddziału utworzonego w Polsce i wpisanego do rejestru przedsiębiorców nie uzasadnia uznania, że stroną pozwaną jest oddział osoby prawnej nie mający zdolności sądowej.

13. Inne problemy związane z pełnomocnictwem i reprezentacją w badanych sprawach egzekucyjnych

Z punktu widzenia zagadnienia osoby mogącej być pełnomocnikiem na uwagę zasługuje też sytuacja ze sprawy I Co 114/16 Sądu Rejonowego w Piasecznie, w której sędzia złożyła oświadczenie w trybie art. 51 k.p.c. z uwagi na to, że pełnomocnik wierzyciela (wspólnoty mieszkaniowej) – radca prawny jest *jej powinowatym bocznym drugiego stopnia*. Sędzia została wyłączona. Była to sprawa z zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości. W aktach pojawiła się Informacja o ukończeniu egzekucji.

Występował też przypadek złożenia wniosku o przejęcie przedmiotu licytacji na własność. W sprawie I Co 49/13 Sądu Rejonowego w Olkuszu licytacje nieruchomości były bezskuteczne. Wniosek o przejęcie na własność złożony został przez wierzyciela – spółdzielnię mieszkaniową – reprezentowaną przez prezesa i członka zarządu.

⁸⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2015 r., III CSK 72/14, Legalis.

W sprawie I Co 564/16 Sądu Rejonowego w Ełku dotyczącej nadzoru nad egzekucją z nieruchomości występował dłużnik reprezentowany przez kuratora – adwokata.

14. Dobre praktyki z punktu widzenia zagadnienia pełnomocnictwa

Jako dobrą praktykę ocenić należy występowanie karty przeglądowej dołączonej do obwoluty akt sprawy. Praktyka taka została dostrzeżona w sprawie toczącej się ze skargi na czynności komornika przed Sądem Rejonowym w Piasecznie pod sygnaturą I Co 23/16. Karta przeglądowa znajdująca się w aktach tej sprawy zawierała tabelki z oznaczeniem stron i ich pełnomocników oraz o środkach zaskarżenia. Odnotować należy, że sprawa ta jest przykładem tego, że dłużnicy byli reprezentowani również w postępowaniu przed komornikiem przez radcę prawnego. Skarga została oddalona. Na postanowienie zostało złożone zażalenie dłużników przez ich pełnomocnika.

15. Liczba pełnomocników w badanych sprawach według sądów, kategorii spraw i kręgu osób uprawnionych

Tabela 3. Liczba pełnomocników w sprawach ze skarg na czynności komorników

Sąd Rejonowy w:	Liczba spraw ogółem	Liczba spraw ze skarg	Liczba podmiotów	Liczba pełnomocników	w tym innych niż adwokat lub radca prawny	w tym inny niż wskazany w art. 87 k.p.c.
Bielsku-Białej	14	7	17	6	1	1
Ełku	2	1	3	1	1	0
Gliwicach	15	6	14	8	4	0
Koszalinie	21	8	19	12	8	0
Oleśnie	3	1	2	2	1	0
Olkuszu	9	2	9	4	0	0
Piasecznie	14	7	21	13	1	0
Puławach	3	2	8	5	3	0
Sławnie	2	1	2	1	0	0
Tucholi	4	2	9	3	3	0
Wałczu	3	1	3	1	1	0
Ząbkowicach Śląskich	3	1	2	1	1	0
Włoszczowej	2	1	2	2	0	0
dla m.st. Warszawy	11	8	21	11	8	1
RAZEM	106	48	132	70	32	2

W sprawach ze skarg na czynności komorników problem udziału pełnomocnika innego niż wskazany w art. 87 k.p.c. stanowił istotę badań. Okazało się, że na 70 pełnomocników tylko dwóch było spoza kręgu wskazanego w art. 87 k.p.c., co stanowiło 2,9% wszystkich pełnomocników w sprawach skargowych. Zjawisko to wystąpiło jedynie w 4,2% zbadanych spraw skargowych. Możliwość ta należy zatem do rzadkości w praktyce. Jedna z takich zgłaszających się osób została dopuszczona jako pełnomocnik do udziału w sprawie, zaś druga nie. Powyższe zestawienie potwierdza też tezę o częstej reprezentacji stron w postępowaniach skargowych przez innych pełnomocników niż adwokaci i radcowie prawni. Wynika z niego, że aż około 46% pełnomocników w sprawach ze skarg na czynności komorników to inne osoby niż profesjonalni pełnomocnicy. Porównując z danymi z tabeli nr 6. stanowi to wynik wyższy niż średnia ogółem spraw (32,6%) i niższy niż w przypadku pełnomocników licytantów (72,7%). W 58 zbadanych sprawach skargowych na 132 strony i uczestników postępowań występowało jedynie 70 pełnomocników. Oznacza to, że średnio jeden pełnomocnik przypadał na 1,89 podmiotów. Dopiero zatem około co drugi podmiot miał pełnomocnika.

Tabela 4. Liczba pełnomocników w sprawach z zakresu nadzoru nad egzekucją z nieruchomości

Sąd Rejonowy w:	Liczba spraw ogółem	Liczba spraw z nadzoru nad egzekucją z nieruchomości	Liczba podmiotów	Liczba pełnomocników	w tym innych niż adwokat lub radca prawny	w tym inny niż wskazany w art. 87 k.p.c.
Bielsku-Białej	14	7	52	22	3	0
Ełku	2	1	6	3	1	0
Gliwicach	15	9	67	14	3	0
Koszalinie	21	13	70	17	13	0
Oleśnie	3	2	20	14	1	0
Olkuszu	9	7	42	5	1	0
Piasecznie	14	7	14	8	0	0
Puławach	3	1	6	1	1	0
Sławnie	2	1	6	2	1	1
Tucholi	4	2	9	2	0	0
Wałczu	3	2	18	6	1	0
Ząbkowicach Śląskich	3	2	8	4	2	0
Włoszczowej	2	1	18	10	0	0
m.st. Warszawa	11	3	7	3	0	1
RAZEM	106	58	343	111	27	2

W sprawach z zakresu nadzoru nad egzekucją z nieruchomości inni pełnomocnicy spoza kręgu wynikającego w art. 87 k.p.c. występowali zaledwie w 3,44% spraw tej kategorii. W zbadanych sprawach na 343 podmioty występowało 111 pełnomocników. Oznacza to, że jeden pełnomocnik przypadał średnio na 3,09 podmiotu. Dopiero około co trzeci podmiot w tej kategorii spraw egzekucyjnych miał pełnomocnika. Spośród 111 pełnomocników 84 było

adwokatami lub radcami prawnymi, zaś 27 nie należało do tej grupy. Oznacza to, że pierwsza z grup stanowiła 75,7% ogółu pełnomocników, zaś druga 24,3% ogółu pełnomocników. Takie dane mogą wynikać z charakteru spraw, gdyż egzekucja z nieruchomości wymaga wiedzy prawniczej i dotyczy istotnych składników majątku dłużników, a także zwiększa szanse wierzycieli na odzyskanie należności. Może to wpływać na decyzje o powierzeniu swoich spraw profesjonalnym pełnomocnikom.

Tabela 5. Liczba pełnomocników licytantów

Sąd Rejonowy w:	Liczba spraw ogółem	Liczba spraw z nadzoru nad egzekucją z nieruchomości	W tym liczba licytacji	Liczba licytantów	Liczba pełnomocników licytantów	w tym innych niż adwokat lub radca prawny	w tym inny niż wskazany w art. 87 k.p.c.
Bielsku-Białej	14	7	1	6	0	0	0
Ełku	2	1	1	3	0	0	0
Gliwicach	15	9	5	28	1	1	0
Koszalinie	21	13	4	29	2	1	0
Oleśnie	3	2	2	3	2	1	0
Olkuszu	9	7	7	19	2	2	0
Piasecznie	14	7	0	0	0	0	0
Puławach	3	1	1	2	0	0	0
Sławnie	2	1	1	3	1	1	1
Tucholi	4	2	2	3	0	0	0
Wałczu	3	2	2	9	2	1	0
Ząbkowicach Śląskich	3	2	2	2	0	0	0
Włoszczowej	2	1	0	0	0	0	0
m.st. Warszawa	11	3	1	brak informacji	1	1	1
RAZEM	106	58	29	107	11	8	2

Powyższe zestawienie statystyczne pozwala na ocenę stosowania art. 977 k.p.c. Wynika z niego, że licytanci najczęściej występują na licytacji nieruchomości osobiście i rzadko korzystają z pomocy pełnomocnika. W zbadanych sprawach na 107 licytantów występowało jedynie 11 pełnomocników. Oznacza to, że średnio jeden pełnomocnik przypadał na 9,73 licytantów. Dopiero około co dziesiąty licytant miał pełnomocnika. Co ciekawe, aż 72,7% z nich stanowili inni pełnomocnicy niż profesjonalni prawnicy. W odniesieniu do licytacji wyraźne potwierdzenie znalazła również teza o częstym wykorzystaniu innych niż profesjonalni pełnomocnicy osób do reprezentacji. Na taki wynik wpływać może przede wszystkim potrzeba reprezentacji podczas licytacji – w pierwszej kolejności nieobecność i zaufanie, a w drugiej dopiero potrzeba skorzystania z wiedzy prawniczej. Na 107 licytantów tylko dwóch miało innego pełnomocnika niż wskazany w art. 87 k.p.c. Świadczy to o nikłym wykorzystaniu możliwości przewidzianych w art. 977 k.p.c., bo jedynie w gronie 1,87% wszystkich licytantów.

Tabela 6. Liczba pełnomocników ogółem

Sąd Rejonowy w:	Liczba spraw ogółem	Liczba podmiotów	Liczba pełnomocników	w tym innych niż adwokat lub radca prawny	w tym inny niż wskazany w art. 87 k.p.c.
Bielsku-Białej	14	69	28	4	1
Ełku	2	9	4	2	0
Gliwicach	15	81	22	7	0
Koszalin	21	89	29	21	0
Oleśnie	3	22	16	2	0
Olkuszu	9	51	9	1	0
Piasecznie	14	35	21	1	0
Puławach	3	14	6	4	0
Stawnie	2	8	3	1	1
Tucholi	4	18	5	3	0
Wałczu	3	21	7	2	0
Ząbkowicach Śląskich	3	10	5	3	0
Włoszczowej	2	20	12	0	0
dla m. st. Warszawy	11	28	14	8	1
RAZEM	106	475	181	59	3

Powyższe zbiorcze zestawienie statystyczne jako najbardziej ogólne z przedstawionych ilustruje liczbę pełnomocników występujących we wszystkich 106 przebadanych sprawach ogółem, następnie z wyróżnieniem liczby pełnomocników innych niż adwokat lub radca prawny i następnie w tym innych niż wskazani w art. 87 k.p.c. Tylko w trzech sprawach ze 106 występowały inni pełnomocnicy spoza kręgu z art. 87 k.p.c., co stanowi zaledwie 2,83% próby badanych spraw. Podkreślić trzeba, że zgłosiło się trzech pełnomocników i wszyscy zostali dopuszczeni do udziału w sprawie. Naszym zdaniem, uwzględniając restryktywną wykładnię art. 977 k.p.c., w jednej ze spraw pełnomocnik nie powinien być dopuszczony. Mowa tu o pełnomocniku będącym doradcą podatkowym w postępowaniu skargowym. Ponadto dane statystyczne z powyższej tabeli pokazują, że spośród 181 pełnomocników aż 59 stanowiły inne osoby niż adwokat lub radca prawy, czyli 32,6%. Potwierdza to sformułowaną tezę o dość częstym korzystaniu w postępowaniu egzekucyjnym z reprezentacji innych osób niż zawodowy pełnomocnik. Adwokaci i radcowie prawni stanowili 67,4% wszystkich pełnomocników. Średnio na jeden podmiot występujący w objętych badaniem sprawach egzekucyjnych przypadało 0,38 pełnomocnika.

Tabela 7. Liczba spraw z pełnomocnikami z podziałem na kategorie spraw i w których wierzyciel i dłużnik byli reprezentowani przez pełnomocnika

Sąd Rejonowy w:	Liczba spraw ogółem	w tym z udziałem pełnomocnika	Liczba spraw skargowych (w tym z udziałem pełnomocnika)	Liczba spraw z nadzoru nad egzekucją z nieruchomości (w tym z udziałem pełnomocnika)	Liczba spraw, w których wierzyciel i dłużnik mieli pełnomocnika
Bielsku-Białej	14	13	7 (6)	7 (7)	2
Ełku	2	2	1 (1)	1 (1)	1
Gliwicach	15	15	6 (6)	9 (9)	2
Koszalin	21	21	8 (8)	13 (13)	4
Oleśnie	3	3	1 (1)	2 (2)	2
Olkuszu	9	8	2 (2)	7 (6)	2
Piasecznie	14	14	7 (7)	7 (7)	4
Puławach	3	3	2 (2)	1 (1)	1
Sławnie	2	2	1 (1)	1 (1)	0
Tucholi	4	4	2 (2)	2 (2)	1
Wałczu	3	3	1 (1)	2 (2)	1
Ząbkowicach Śląskich	3	3	1 (1)	2 (2)	1
Włoszczowej	2	2	1 (1)	1 (1)	1
dla m. st. Warszawy	11	10	8 (8)	3 (2)	2
RAZEM	106	103	48 (47)	58 (56)	24

Z założenia wszystkie sprawy przedstawione do badań miały być z udziałem pełnomocników, ale wśród nadesłanych zdarzyły się i takie, w których nie było pełnomocników. Powyższa tabela jest zestawieniem tych rozbieżności. Dane z powyższej tabeli wskazują, że w trzech sprawach żadna ze stron nie była reprezentowana przez pełnomocnika. Przede wszystkim jednak zestawienie to pozwala na zilustrowanie natężenia zasady równości stron pod względem ich reprezentacji. Wynika z niego, że tylko w 23,3% (24/103) spraw zarówno wierzyciel, jak i dłużnik byli reprezentowani przez pełnomocników.

VI. Postulaty *de lege ferenda*

Mimo jednoznacznych w swoim wydźwięku wyników badań aktowych, to mając na uwadze wyrażane w orzecznictwie (zob. uchwała SN z 23 lipca 2008 r.) oraz w piśmiennictwie poglądy, w przedmiocie możliwości reprezentowania strony w postępowaniu egzekucyjnym w fazie przed komornikiem przez pełnomocnika, który nie może być pełnomocnikiem procesowym, zasadnym wydaje się jednoznaczne rozstrzygnięcie tej kwestii poprzez dokonanie zmian legislacyjnych.

Okazuje się, że próby takie były podejmowane w 2014 r. podczas VII kadencji Sejmu RP. Wówczas opracowany został rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2678 Sejmu RP VII kadencji)⁸¹. Zaprojektowany był nowy art. 759² § 1 k.p.c. w brzmieniu: *Pełnomocnikiem w postępowaniu egzekucyjnym może być każda osoba posiadająca zdolność procesową*. Projekt w tym zakresie został oceniony krytycznie przez samorząd radcowski⁸² i przepis traktujący o pełnomocniku nie znalazł się już w sprawozdaniu sejmowej Komisji Nadzwyczajnej ds. zmian w kodyfikacjach z 23 kwietnia 2015 r. (druk sejmowy 3355). Należy podzielić krytyczne uwagi zgłoszone wówczas do projektowanego przepisu. Przeprowadzone na potrzeby niniejszego opracowania badania instytucji pełnomocnika w postępowaniu egzekucyjnym prowadzą do zgoła odmiennych wniosków i propozycji legislacyjnych. Brak jest podstaw do rozszerzania kręgu osób mogących być pełnomocnikiem w postępowaniu egzekucyjnym w porównaniu z ogólnym kręgiem wynikającym z art. 87 k.p.c. Wyniki przeprowadzonych badań pod kątem praktycznego zastosowania instytucji pełnomocnika w postępowaniu egzekucyjnym skłaniają do sformułowania następujących jednoznacznych postulatów *de lege ferenda*. Siłą rzeczy norma prawna zawierająca taką dyspozycję musi być umiejscowiona w Części Trzeciej, Tytule I, Dziale I lub III Kodeksu. Skoro zasada wyrażona w art. 13 § 2 k.p.c. nie przekonuje SN i niektórych przedstawicieli doktryny, że w tym przypadku odpowiednie stosowanie oznacza stosowanie wprost przepisów art. 87 k.p.c. i innych dotyczących szczególnych pełnomocników procesowych, nie można poprzestać na prostym

⁸¹ Projekt z uzasadnieniem i przebiegiem procesu legislacyjnego dostępny na: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2678> (dostęp: 20.11.2019 r.).

⁸² Zob. stanowisko Krajowej Izby Radców Prawnych z 21 kwietnia 2015 r. <http://obsil.pl/wp-content/uploads/2016/02/Stanowisko-z-dnia-21-kwietnia-do-projektowanej-zmiany-KPC-dot.-pe%C5%82nomocnika-w-post%C4%99powaniu-egzekucyjnym-druk-sejmowy-nr-2678.pdf> (dostęp: 20.11.2019 r.).

odwołaniu do odpowiedniego stosowania tych przepisów w postępowaniu egzekucyjnym. Byłoby to niezgodne z zasadami techniki legislacyjnej (przepis nakazujący odpowiednie stosowanie tych przepisów już istnieje – art. 13 § 2 k.p.c.).

Nie jest pożądane ani poprawne w świetle zasad prawidłowej legislacji ponowne, enumeratywne wskazanie wszystkich podmiotów, które mogłyby reprezentować strony i uczestników postępowania egzekucyjnego.

W związku z licznymi nowelizacjami, jakie dotknęły Dział I, Tytuł I, Części Trzeciej Kodeksu, dodanie w nim przepisu dotyczącego zasad reprezentacji w postępowaniu egzekucyjnym jest dość trudne. Najwłaściwsze byłoby usytuowanie takiego przepisu po art. 760, jako art. 760¹, jednakże taki przepis już istnieje. Pozostaje zatem dodanie art. 760². Natomiast w Dziale III mogłoby się to odbyć przez dodanie art. 796¹ o następującej treści:

Art. 760². Pełnomocnikiem w postępowaniu egzekucyjnym może być jedynie osoba, której może zostać udzielone pełnomocnictwo procesowe.

Art. 796¹. Pełnomocnikiem w postępowaniu egzekucyjnym może być jedynie osoba, której może zostać udzielone pełnomocnictwo procesowe.

Ewentualnie o treści:

Art. 760². Pełnomocnikiem w postępowaniu egzekucyjnym może być jedynie osoba, która może reprezentować stronę lub uczestnika w postępowaniu rozpoznawczym.

Art. 796¹. Pełnomocnikiem w postępowaniu egzekucyjnym może być jedynie osoba, która może reprezentować stronę lub uczestnika w postępowaniu rozpoznawczym.

Jedynym dostrzegalnym na pierwszy rzut oka mankamentem tego rozwiązania jest wykluczenie innych podmiotów, niż wskazane wyżej, z reprezentowania również nabywców nieruchomości w toku przetargu. Powyższa norma dotyczyłaby wszelkich form pełnomocnictwa w postępowaniu egzekucyjnym, również do udziału w licytacji. Biorąc jednak pod uwagę bardzo szeroki katalog podmiotowy pełnomocników procesowych, nie będzie to naszym zdaniem żadnym dodatkowym utrudnieniem dla osób, które chcą nabyć nieruchomość na licytacji, a wręcz przeciwnie, może sprawić, że przestaną w nich brać udział tzw. „handlarze mieszkaniami”, co przyczyni się do pewnego ucywilizowania rynku i da szansę skutecznego wzięcia udziału w przetargu osobom, które taki lokal/nieruchomość chcą nabyć dla siebie.

Gdyby jednak chcieć zachować treść normatywną art. 977 k.p.c., należałoby dodać zdanie trzecie w brzmieniu: *Art. 760² / 796¹ nie stosuje się.*

VII. Podsumowanie

Przeprowadzone badanie akt postępowań egzekucyjnych nie dało podstaw do postawienia tezy, że istnieje dostrzegalny problem w przedmiocie reprezentacji stron i uczestników postępowań egzekucyjnych przez pełnomocników, którzy nie mogą pełnić roli pełnomocnika procesowego w postępowaniach rozpoznawczych. Wynika to zapewne, o czym była mowa, z faktu, że najczęściej stroną w postępowaniu egzekucyjnym od początku reprezentuje pełnomocnik, który został ustanowiony jeszcze w postępowaniu rozpoznawczym. Problem ów, wynikły na tle uchwały SN III CZP 56/08, która – co warto podkreślić – nie dotyczyła co do zasady problematyki reprezentacji strony w postępowaniu egzekucyjnym w fazie przed komornikiem, pojawił się jednak również w piśmiennictwie. Stąd wynikała potrzeba jego szerszego zbadania. Badania aktowe dostarczyły niezwykle bogatego materiału do analizy instytucji pełnomocnictwa w postępowaniu egzekucyjnym. Oprócz zawartego w tezie problemu występowania w postępowaniu przed sądem i komornikiem pełnomocnika będącego osobą spoza kręgu wskazanego w art. 87 k.p.c. ujawniły się szersze problemy praktyczne związane z zakresem pełnomocnictwa, jego formą, oznaczaniem pełnomocników przez komorników czy doręczeniami korespondencji. Interesująca była też obserwacja sposobów procedowania sądów związanych z brakami formalnymi i dopuszczaniem poszczególnych osób zgłaszających swój udział w sprawie w charakterze pełnomocników. Ciekawe było też ustalenie, jak często strony i uczestnicy postępowań egzekucyjnych korzystają z instytucji pełnomocnika i kogo najczęściej wybierają na swoich reprezentantów.

Odnosząc się do kwalifikacji podmiotowych pełnomocnika w postępowaniu egzekucyjnym, w pierwszej kolejności należy opowiedzieć się za poglądem, że odpowiednie stosowanie przepisów o procesie w postępowaniu egzekucyjnym nie oznacza, jak chciałby tego SN w uzasadnieniu uchwały III CZP 56/08, że przepisy o pełnomocniku procesowym stosuje się wprost tylko do fazy przed sądem. Jak wyżej wskazano, z żadnego przepisu nie wynika, aby ustawodawcy chodziło o ograniczenie stosowania tych przepisów jedynie do tej fazy, a przez to nierozciąganie ich na całe postępowanie egzekucyjne. Jest wręcz odwrotnie. Zgodnie z art. 13 § 2 k.p.c. przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do „całych postępowań”, a nie do ich fragmentów, *ergo*, w postępowaniu egzekucyjnym, bez względu na fazę i organ, przed którym pełnomocnikowi przychodzi stawać, musi on spełniać kryteria przydane pełnomocnikowi procesowemu. Wreszcie całkowicie sprzecznym z zasadami logiki byłoby

nakazywanie stronie zastępowanej w początkowej fazie postępowania egzekucyjnego przez pełnomocnika innego niż procesowy, zmianę takiego pełnomocnika tylko po to, aby wnieść skargę na czynności komornika lub zażalenie na postanowienie sądu.

Jeśli powyższe argumenty nie przekonują, pozostaje jedynie dokonanie stosownych zmian legislacyjnych, które w sposób jednoznaczny wskażą, kto może pełnić zastępstwo stron i uczestników w postępowaniu egzekucyjnym. Pożądane jednocześnie byłoby, aby były to jedynie osoby, które należą do kręgu podmiotowego pełnomocników procesowych. Odbędzie się to niewątpliwie z pozytywnym skutkiem dla ich mandantów. Niejednokrotnie bowiem prowadzenie postępowania rozpoznawczego jest dużo prostsze, niż zagłębianie się w meandry postępowania egzekucyjnego.

Niniejsze badanie wykazało również, że problem ten w zasadzie nie występuje w praktyce, gdyż pełnomocników spoza katalogu wskazanego w art. 87 k.p.c. stwierdzono jedynie w 3 ze 106 spraw.

Przeprowadzone badania skłaniają do uporządkowania praktyki przez wprowadzenie zmian legislacyjnych oraz zaleceń dla praktyki. Postulaty legislacyjne pozwolą na uniknięcie rozbieżności, które zainicjowały badania skutkujące powstaniem niniejszego opracowania. Zalecenia dla praktyki sprowadzają się przede wszystkim do precyzyjnego oznaczania, w jakim charakterze dana osoba reprezentuje stronę, unikania oznaczania jako pełnomocników kancelarii prawnych oraz dołożenia większej staranności do doręczeń korespondencji odpowiednim podmiotom.

Powyższe ustalenia badawcze doskonale pokazują, jak znamienna i znacząca jest możliwość korzystania przez strony i uczestników również na etapie postępowań egzekucyjnych z instytucji pełnomocnika, który należycie poprowadzi ich po zawiłościach spraw zmierzających do urzeczywistnienia norm prawnych zastosowanych w tytule wykonawczym. Tak, aby każdy mógł powtórzyć za Ulpianem – *sum cuique tribuendi*, iż dostał to, co mu się słusznie należy.

Wykaz literatury i orzecznictwa

- Antkiewicz A., Kazimierczak K., *Uchybienia organów egzekucyjnych i sądów egzekucyjnych w sprawach cywilnych w procesie stosowania prawa, cz. I, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego”* 2011/3.
- Dzienis P., *Udział pełnomocnika wierzyciela w czynnościach egzekucyjnych przeprowadzanych poza kancelarią komornika sądowego, „Palestra”* 2017/10.
- Ciszewski J. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2014.
- Ereciński T. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2016.
- Gniewek E. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2011.
- Grzelka M., *Radca prawny w postępowaniu egzekucyjnym, „Problemy Egzekucji Sądowej”* 1997/24.
- Gudowski J., *Pełnomocnictwo procesowe na tle podziału prawa na prywatne i publiczne, „Polski Proces Cywilny”* 2011/1.
- Jankowski J., *Nowelizacja części drugiej kodeksu postępowania cywilnego (postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne), „Przegląd Sądowy”* 1996/10, poz. 44.
- Julke G., *Egzekucja z nieruchomości, Rozdział V, poz. 3, „Currenda”* 2006.
- Kamińska-Krawczyk K., *Koszty postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komornika sądowego, poz. 7.2.1., Warszawa* 2016.
- Kidyba A. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna*, Warszawa 2012.
- Lubiński K., *Zmiany w systemie identyfikacji stron i uczestników postępowania cywilnego, „Przegląd Sądowy”* 2015/6, poz. 9.
- Naworski J.P., *Reprezentacja podmiotów gospodarczych przez radcę prawnego w sprawach gospodarczych (Wybrane zagadnienia), Cz. I, „Przegląd Prawa Handlowego”* 1993/9.
- Olczak-Dąbrowska D.M., *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości* 2016.
- Oleszko A., *Pełnomocnictwo do udziału w przetargu, „Rejent”* 2005/10.
- Pietrzykowski K. (red.), *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1-449¹⁰*, Warszawa 2011.
- Szanciło T. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506-1217. Tom II*, Warszawa 2019.
- Szczurek Z., *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych, poz. 1.5, Sopot* 2011.
- Uliasz M., *Komentarz do spraw z zakresu postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego, poz. 3.2., Warszawa* 2013.
- Walasik M., *Dopuszczalność zażalenia na postanowienia kończące samodzielny etap postępowania egzekucyjnego, „Polski Proces Cywilny”* 2015/1, poz. 100.
- Wyrok TK z dnia 22 października 2013 r., SK 14/11, OTK-A 2013/7/101.
- Wyrok TK z dnia 16 listopada 2004 r., P 19/03, OTK Seria A 2004, nr 10, poz. 106.
- Orzeczenie SN z dnia 7 czerwca 1949 r., Kr.C. 241/49, PiP 1949, z. 12, s. 150 z aprobującą glosą J. Witeckiego.
- Postanowienie SN z dnia 9 grudnia 1975 r., I CO 9/75, OSNCP 1976, nr 10, poz. 219 z omówieniem W. Siedleckiego, *Przegląd orzecznictwa, PiP* 1977, z. 12, s. 122.
- Postanowienie SN z dnia 5 sierpnia 1981 r. II CZ 98/81, OSNCP 1982, z. 2-3, poz. 36.
- Uchwała składu 7 sędziów SN – zasada prawna z dnia 27 listopada 1986 r., III CZP 40/86, OSNC 1987, z. 5-6, poz. 71.

- Uchwała SN z dnia 28 lutego 1998 r., III CZP 17/96, „Prawo Bankowe” 1996, nr 3, s. 53.
- Postanowienie SN z dnia 19 listopada 1998 r., III CZ 133/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 86 z krytycznymi glosami A. Zielińskiego, „Palestra” 1999/9–10, s. 209 i K. Zagrobelnego, OSP 1999, z. 12, poz. 217 oraz z aprobującym omówieniem Z. Krzemińskiego, *Przegląd orzecznictwa*, „Palestra” 2000/5–6, s. 189.
- Postanowienie SN z dnia 9 sierpnia 2000 r., V CKN 1245/00, niepubl.
- Wyrok SN z dnia 8 maja 2001 r., IV CKN 354/00, niepubl.
- Uchwała SN z dnia 30 stycznia 2002 r., III CZP 84/01, OSNC 2002, z. 10, poz. 122.
- Uchwała SN z dnia 28 kwietnia 2004 r., III CZP 16/04, OSNC 2005, z. 6, poz. 103.
- Postanowienie SN z dnia 29 listopada 2005 r., III CZP 102/05 niepubl.
- Wyrok SN z dnia 13 marca 2008 r., III CSK 337/07, OSNC-ZD 2009, nr B, poz. 34 z glosą A. Gołębiowskiej, M. Praw.-wkł. 2009, nr 10, s. 21.
- Uchwała składu siedmiu sędziów SN – zasada prawna z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, OSNC 2008, nr 11, poz. 122 z uwagami M. Kowalczyk, M. Praw.-wkł. 2008, nr 22, s. 43 oraz z omówieniem Z. Strusa, *Przegląd orzecznictwa*, „Palestra” 2008, nr 9–10, s. 269 i Z. Krzemińskiego, *Przegląd orzecznictwa*, „Palestra” 2009, nr 1–2, s. 260.
- Uchwała SN z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 56/08, publ. OSNC 2009/7–9/108.
- Postanowienie SN z dnia 17 lutego 2009 r., I PZ 44/08, OSNP 2010, nr 18–19, poz. 239.
- Uchwała SN z dnia 24 lutego 2009 r., III CZP 141/08, OSNC 2009, nr 12, poz. 166.
- Postanowienie SN z dnia 22 kwietnia 2010 r., II CZ 5/10, niepubl.
- Wyrok SN z dnia 30 czerwca 2010 r., V CSK 1/10, niepubl.
- Uchwała SN z dnia 23 września 2010 r., III CZP 52/10, OSNC 2011/5/51.
- Postanowienie SN z dnia 6 października 2010 r., II CZ 102/10, OSNC-ZD 2011, nr A, poz. 22.
- Postanowienie SN z dnia 14 grudnia 2010 r., I PZ 38/10, OSNP 2012, nr 5–6, poz. 67.
- Postanowienie SN z dnia 9 września 2011 r., I CZ 53/11.
- Uchwała SN z dnia 30 listopada 2011 r., III CZP 74/11, OSNC 2012, z. 4, poz. 50.
- Postanowienie SN z dnia 19 kwietnia 2012 r., IV CZ 153/11, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 9 maja 2012 r., III UZ 4/12, niepubl.
- Wyrok SN z dnia 6 lipca 2012 r., V CSK 337/11, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 27 września 2012 r., III CZP 47/12, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 19 października 2012 r., V CZ 45/12, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 28 lutego 2013 r., III CZ 7/13, niepubl.
- Wyrok SN z dnia 6 listopada 2013 r., IV CSK 119/13, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 2 października 2014 r., IV CZ 65/14, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 20 stycznia 2015 r., V CZ 93/14, niepubl.
- Uchwała SN z dnia 26 lutego 2015 r., III CZP 102/14, OSNC 2015, nr 12, poz. 139.
- Postanowienie SN z dnia 18 marca 2015 r., I CZ 5/15, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 22 października 2015 r., IV CZ 40/15 niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 6 kwietnia 2016 r., IV CZ 17/16, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 19 kwietnia 2016 r., II UZ 73/15, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 11 maja 2016 r., I UZ 52/15, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 29 listopada 2016 r., I CZ 90/16, niepubl.
- Wyrok SN z dnia 23 lutego 2017 r., V CSK 305/16, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 24 lutego 2017 r., IV CZ 121/16, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UZ 7/17, niepubl.
- Postanowienie SN z dnia 13 kwietnia 2017 r., I CSK 279/16, niepubl.
- Uchwała SN z dnia 13 kwietnia 2017 r., III CZP 4/17, OSNC 2018, z. 1, poz. 2.
- Uchwała SN z dnia 26 lipca 2017 r., III CZP 26/17, OSNC 2018/4/37.
- Wyrok SN z dnia 13 lutego 2018 r., III UK 689/16, niepubl.
- Wyrok SA w Poznaniu z dnia 30 maja 2006 r., I ACa 1363/05, niepubl.
- Wyrok SA w Poznaniu z dnia 18 lutego 2010 r., I ACa 80/10, niepubl.
- Wyrok SA w Krakowie z dnia 15 marca 2011 r., I ACa 1186/10, niepubl.
- Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 15 marca 2012 r., I ACa 204/12, niepubl.
- Wyrok SA w Gdańsku z dnia 18 lipca 2012 r., I ACa 153/12, niepubl.

Wyrok SA w Białymstoku z dnia 12 października 2012 r., I ACa 376/12, niepubl.
Wyrok SA w Szczecinie z dnia 20 grudnia 2012 r., I ACa 679/12, Legalis.
Postanowienie SA w Krakowie z dnia 26 lutego 2013 r., I ACz 198/13, niepubl.
Wyrok SA w Warszawie z dnia 6 sierpnia 2014 r., VI ACa 888/13, niepubl.
Wyrok SA w Lublinie z dnia 28 października 2014 r., I ACa 449/14, niepubl.
Wyrok SA w Gdańsku z dnia 8 grudnia 2015 r., V ACa 763/15, niepubl.
Wyrok SA w Szczecinie z dnia 11 lutego 2016 r., I ACa 868/15, niepubl.
Wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 lutego 2016 r., I ACa 1025/15, niepubl.
Wyrok SA w Katowicach z dnia 24 maja 2016 r., I ACa 660/15, niepubl.
Wyrok SA w Szczecinie z dnia 6 czerwca 2016 r., I ACa 54/16, niepubl.
Wyrok SA w Szczecinie z dnia 13 października 2016 r., I ACa 425/16, niepubl.
Wyrok SA w Łodzi z dnia 25 października 2016 r., III AUa 1847/15, niepubl.
Wyrok SA w Krakowie z dnia 22 listopada 2016 r., I ACa 898/16, niepubl.
Wyrok SA w Łodzi z dnia 7 grudnia 2016 r., III AUa 2212/15, niepubl.
Wyrok SA w Katowicach z dnia 9 marca 2017 r., V ACa 383/16, niepubl.
Wyrok SA w Krakowie z dnia 28 kwietnia 2017 r., I ACa 1716/16, niepubl.
Wyrok SA w Warszawie z dnia 21 lutego 2018 r., VI ACa 79/17, niepubl.
Wyrok SA w Białymstoku z dnia 18 października 2018 r., I ACa 373/18, niepubl.
Wyrok SA w Warszawie z dnia 27 listopada 2018 r., VII AGa 2130/18, niepubl.
Wyrok SA w Warszawie z dnia 22 stycznia 2019 r., V ACa 583/17, niepubl.
Postanowienie SO w Szczecinie z dnia 22 listopada 2013 r., II Cz 1197/13, niepubl.
Postanowienie SO w Zamościu z dnia 6 listopada 2015 r., I Cz 496/15, niepubl.
Postanowienie SO w Gdańsku z dnia 12 września 2016 r., III Cz 756/16, KSAG 2017, z. 2,
poz. 158.

Wykaz akt wykorzystanych do badania

Poniższy wykaz zawiera wszystkie przebadane akta. Pogrupowane zostały one według sądów, w których toczyły się sprawy egzekucyjne objęte badaniem ze wskazaniem sygnatury, przedmiotu sprawy oraz zaznaczeniem charakterystycznych elementów dostrzeżonych w trakcie analizy wpływających na tezę sformułowaną na wstępie. Krótki opis zamieszczony przy poszczególnych sprawach ma za zadanie ułatwienie lektury opracowania, w którym powoływane są (zwłaszcza w części teoretycznej) poszczególne przykłady z odwołaniem się do sygnatur spraw.

Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej:

1. I Co 392/15 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez pełnomocnika wierzyciela będącego adwokatem z problemem powołania się na **dokument pełnomocnictwa znajdujący się w aktach innej sprawy.**
2. I Co 1129/15 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez pełnomocnika dłużnika będącego adwokatem na odmowę umorzenia postępowania egzekucyjnego i oddaleniem wniosku i zwrot dłużnikowi kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu egzekucyjnym z problemem **skuteczności działań procesowych oddziału wierzyciela – przedsiębiorcy spółki akcyjnej.**
3. I Co 2330/15 dot. zarzutów do planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji z problemem sposobu egzekucji. Wierzyciele z jednej ze spraw Km osoby fizyczne reprezentowani przez jednego z nich.
4. I Co 1481/16 dot. wniosku wierzyciela o wydanie zarządzeń w trybie art. 759 § 2 k.p.c. Wierzyciel osoba fizyczna reprezentowany przez inną osobę fizyczną bez wskazania podstaw z art. 87 k.p.c., w trakcie postępowania z powoływaniem się na **zarządcę w postępowaniach egzekucyjnych.** Sąd odmówił dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze pełnomocnika procesowego wierzyciela tej osoby.
5. I Co 233/17 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez dłużniczkę oraz skargi złożonej przez komornika na orzeczenie referendarza sądowego wydane w następstwie rozpoznania skargi.

6. I Co 1114/17 dot. skargi na czynności komornika w sprawie Kmp złożonej przez pełnomocnika dłużnika – radcę prawnego. Wierzyciel również reprezentowany przez pełnomocnika – adwokata.
7. I Co 1852/18 dot. skargi dłużnika na czynności komornika reprezentowanego przez radcę prawnego z wykorzystaniem argumentacji z uchwały SN III CZP 4/17.
8. I Co 5938/16 dot. egzekucji z nieruchomości ze zmianą trybu z uproszczonej na zwykłą.
9. I Co 75/17 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości.
10. I Co 185/17 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości.
11. I Co 1045/17 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości z poleceniem sądu prowadzenia egzekucji w trybie egzekucji uproszczonej z nieruchomości.
12. I Co 1210/17 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją.
13. I Co 841/18 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości z poleceniem sądu prowadzenia egzekucji w trybie egzekucji uproszczonej z nieruchomości.
14. I Co 1838/18 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości z poleceniem sądu prowadzenia egzekucji w trybie uproszczonej egzekucji z nieruchomości.

Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie, I Wydział Cywilny:

15. I Co 294/16 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją. Pełnomocnictwo licytanta do udziału w licytacji udzielone w formie aktu notarialnego **innemu pełnomocnikowi niż wskazany w art. 87 k.p.c.**
16. I Co 403/18 dot. skargi na czynności komornika i zażalenie na postanowienie sądu wierzyciela reprezentowanego przez **pracownika**.
17. I Co 271/18 dot. skargi na czynności komornika w postępowaniu zabezpieczającym jednego z obowiązanym reprezentowanego przez prezesa zarządu sp. z o.o.
18. I Co 97/17 dot. skargi na czynności komornika wierzyciela reprezentowanego przez **pracownika**.
19. I Co 114/17 dot. skargi na czynności komornika (na obciążenie podatkiem VAT) dłużnika działającego samodzielnie. W trakcie postępowania skargowego dłużnik udzielił pełnomocnictwa **doradcy podatkowemu**.

Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie, II Wydział Cywilny

20. II Co 303/18 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości.
21. II Co 929/17 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości. Brak pełnomocników stron.
22. II Co 1998/17 dot. skargi na czynności komornika wierzyciela reprezentowanego przez głównego specjalistę z upoważnienia dyrektora Oddziału Agencji Mienia Wojskowego.

W toku egzekucji wierzyciel ma pełnomocnika radcę prawnego, ale skargi nie składał ten pełnomocnik. Skarga uwzględniona przez komornika.

23. II Co 123/17 dot. skargi na czynności komornika dłużnika podmiotu z Tallina reprezentowanego przez **polskiego adwokata** ze skargą komornika na orzeczenie referendarza. Wierzycielem **syndyk** masy upadłości.
24. II Co 106/17 dot. skargi na czynności komornika dłużnika szpitala klinicznego reprezentowanego przez **dyrektora szpitala** ze skargą komornika na orzeczenie referendarza.
25. II Co 247/18 dot. skargi na czynności komornika **zarządcy masy sanacyjnej dłużnika** reprezentowanego przez radcę prawnego.

Sąd Rejonowy w Koszalinie, I Wydział Cywilny:

26. I Co 318/18 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez dłużnika w sprawie Kmp. Małoletni wierzyciel reprezentowany przez **przedstawiciela ustawowego**.
27. I Co 1190/16 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez wierzyciela reprezentowanego przez **pracownika**. Pełnomocnictwo szczególne w aktach Co.
28. I Co 38/17 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez dłużnika reprezentowanego przez **prokurenta** na rozstrzygnięcie o kosztach.
29. I Co 451/18 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez wierzycieli reprezentowanych przez **przedstawiciela ustawowego** w sprawie Kmp.
30. I Co 1297/17 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości w Sprawie Kmp z **przedstawicielką ustawową** małoletniej wierzycielki.
31. I Co 1780/17 dot. egzekucji z nieruchomości w trybie uproszczonym. Dwóch dłużników. W trakcie pojawia się informacja, że jeden z nich reprezentowany przez radcę prawnego. Wierzycielem bank bez pełnomocnika.
32. I Co 1147/16 dot. sprzedaży licytacyjnej celem **zniesienia współwłasności**. Jedna wnioskodawczyni z Gran Canaria i jeden wnioskodawca z Kent reprezentowani przez inną **współwnioskodawczynię**.
33. I Co 762/17 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości w sprawie Kmp.
34. I Co 2228/17 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości w sprawie Kmp.
35. I Co 1207/18 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości w sprawie Kmp.
36. I Co 1784/16 dot. egzekucji z nieruchomości w trybie uproszczonym. 9 licytantów – osoby fizyczne. Nabywczyni reprezentowana przez pełnomocnika **męża**, akt notarialny. Następnie są oni reprezentowani przez radcę prawnego.

Sąd Rejonowy w Koszalinie, VIII Wydział Cywilny:

37. VIII Co 854/14 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją. Wierzyciel egzekwujący reprezentowany przez dwie osoby fizyczne. Brak podstaw umocowania w aktach Co.
38. VIII Co 510/14 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją. Dłużniczka reprezentowana przez **wnuczkę (pełnomocnictwo w formie aktu notarialnego)**.
39. VIII Co 876/15 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości. Dwóch wierzycieli osoby fizyczne reprezentowane przez osobę fizyczną. **Z akt Co nie wynika podstawa.**
40. VIII Co 529/16 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości w sprawie Kmp.
41. VIII Co 30/16 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości.
42. VIII Co 432/16 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości.
43. VIII Co 558/15 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez pełnomocnika dłużnika **męża** jednej z dwóch dłużniczek.
44. VIII Co 209/17 dot. skargi na czynności komornika wraz z **wnioskiem o obniżenie opłaty egzekucyjnej**, złożonej przez dłużnika w sprawie Kmp. Wierzyciele reprezentowani przez osobę fizyczną, najpewniej przez matkę.
45. VIII Co 422/17 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez dłużnika ZUS reprezentowanego przez radcę prawnego.
46. VIII Co 803/17 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez dłużnika reprezentowanego przez radcę prawnego na rozstrzygnięcie o kosztach w sprawie Kmp. Wierzycielka reprezentowana przez **przedstawicielkę ustawową**.

Sąd Rejonowy w Elku:

47. I Co 564/16 dot. egzekucji z nieruchomości przeciwko dłużnikowi reprezentowanemu przez **kuratora** adwokata.
48. I Co 312/18 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez wierzyciela S.A. reprezentowanego przez pełnomocnika **pracownika**.

Sąd Rejonowy w Puławach:

49. I Co 115/17 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez pełnomocnika dłużnika będącego osobą fizyczną – **matkę dłużnika**. Dokument pełnomocnictwa w formie kserokopii.
50. I Co 777/15 dot. skargi na czynności komornika złożona przez pełnomocnika wierzyciela ZUS – zastępcę dyrektora ds. dochodów, w trakcie też inni pełnomocnicy skarżącego.

51. I Co 1235/15 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją i pełnomocnikiem dłużnika **ojcem.**

Sąd Rejonowy w Ząbkowicach Śląskich:

52. I Co 688/15 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją ze wspólnotą mieszkaniową reprezentowaną przez **zarządcę nieruchomości i problemem uchwały właścicieli lokali.**
53. I Co 186/17 dot. egzekucji z nieruchomości od zawiadomienia do planu podziału. Wierzyciel reprezentowany przez **pracownika.**
54. I Co 620/17 dot. skargi na postanowienie o kosztach korespondencji złożonej przez **pracownika ZUS-u**, z wezwaniem do uzupełnienia **braku formalnego** w postaci dokumentu pełnomocnictwa.

Sąd Rejonowy we Włoszczowej:

55. I Co 3/15 dot. postępowania egzekucyjnego z nieruchomości umorzonego na podstawie art. 985 § 1 k.p.c., a także art. 823 k.p.c. (inne nieruchomości).
56. I Co 225/15 dot. skargi dłużnika reprezentowanego przez radcę prawnego (oddalona).

Sąd Rejonowy w Wałczu:

57. I Co 5/16 dot. skargi na opis o oszacowanie złożonej przez **matkę dłużniczki** z powołaniem się na akta egzekucyjne. W toku sprawy **poświadczony notarialnie odpis pełnomocnictwa ogólnego.**
58. I Co 129/15 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją i ze wspólnotą mieszkaniową jako wierzycielem z zawodowym pełnomocnikiem. Na I licytacji licytantem bank reprezentowany przez pracownika, na drugiej licytacji osoba fizyczna – nabywca.
59. I Co 786/15 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją. Nabycie do majątku wspólnego. Licytantami byli oboje małżonkowie. Po przybiciu pojawia się pełnomocnik dłużnika adwokat.

Sąd Rejonowy w Tucholi:

60. I Co 240/15 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją. Przybicie na rzecz małżonków.
61. I Co 16/16 dot. egzekucji z ograniczonego prawa rzeczowego z licytacją. Nabycie przedmiotu licytacji do majątku wspólnego.
62. I Co 302/17 dot. skargi dłużnika pozbawionego wolności reprezentowanego przez żonę. **Wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu dla dłużnika.**

63. I Co 330/18 dot. skargi na czynności komornika w sprawie o sporządzenie **spisu inwentarza spadkowego**. Wnioskodawczyni reprezentowana przez **męża**, małoletni uczestnik postępowania reprezentowany przez **przedstawiciela ustawowego** (*komornik oznacza go jako pełnomocnika*).

Sąd Rejonowy w Sławnie:

64. I Co 211/16 dot. nadzoru nad egzekucją z nieruchomości z licytacją. **Pełnomocnikiem licytanta osoba fizyczna inna niż z art. 87 k.p.c.** do udziału w licytacji, wpłaty wadium, licytowania bez ograniczenia, odbierania postanowień z sądu dotyczących przybicia, przysądzenia, podziału, podpisywania dokumentów związanych z przetargami w tym protokołów. Forma – **dokument z podpisem poświadczonym notarialnie**. **Wzywany do zapłaty pełnomocnik**.
65. I Co 504/18 – skarga wierzyciela na czynności komornika.

Sąd Rejonowy w Piasecznie:

66. I Co 17/16 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości.
67. I Co 19/16 dot. skargi i **wniosku o obniżenie opłaty egzekucyjnej**. *Nieprawidłowe doręczenia z pominięciem pełnomocnika*. Z akt Km wynika, że dłużnik ma pełnomocnika.
68. I Co 20/16 dot. skargi na czynności komornika współdłużniczki ze sprawy I Co 19/16, analogiczne rozstrzygnięcia.
69. I Co 21/16 dot. skargi dłużników na czynności komornika wraz z wnioskiem o zawieszenie postępowania egzekucyjnego.
70. I Co 23/16 dot. skargi na czynności komornika. **Karta przeglądowa w aktach sprawy w oznaczeniu stron i ich pełnomocników**. Dłużnicy reprezentowani przez pełnomocnika radcę prawnego **też w postępowaniu przed komornikiem**.
71. I Co 28/16 dot. skargi dłużnika na czynności komornika (problem VAT-u). Dłużniczka reprezentowana przez adwokata. Pełnomocnictwo ogólne w aktach Co. Wierzyciel B.V. w Holandii reprezentowany przez **polskiego radcę prawnego**.
72. I Co 54/16 dot. skargi dłużniczki na zajęcie wynagrodzenia.
73. I Co 55/16 dot. skargi dłużnika na wszczęcie postępowania i zajęcia wierzytelności rachunków bankowych. Wierzyciele w sprawie Kmp reprezentowani przez **przedstawiciela ustawowego** i adwokata.
74. I Co 57/16 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości.
75. I Co 58/16 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji nieruchomości.
76. I Co 114/16 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości z **oświadczeniem w trybie art. 51 k.p.c.** z uwagi na powinowactwo z pełnomocnikiem wierzyciela.

- 77. I Co 117/16 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z udziału w nieruchomości.
- 78. I Co 118/16 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji nieruchomości. Wierzyciel spółka z o.o. reprezentowana przez radcę prawnego.
- 79. I Co 130/16 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji nieruchomości. Wierzyciel spółdzielnia mieszkaniowa reprezentowana przez radcę prawnego.

Sąd Rejonowy w Olkuszu:

- 80. I Co 1243/11 + I Co 1572/07 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją z udziałem m.in. dwóch wspólników spółki cywilnej (nabywcy).
- 81. I Co 1480/11 dot. egzekucji z nieruchomości. Na II licytacji nieruchomości w imieniu licytantki stawia się jej **mąż, okazując pełnomocnictwo do reprezentowania żony do nabycia przedmiotu licytacji do majątku wspólnego**. Ponadto drugą nieruchomość nabywa właściciel przedsiębiorstwa (wydruk z CEiDG).
- 82. I Co 49/13 + I Co 737/15, 736/15, 608/15, 607/15, 1609/14, 836/14, 1487/13, 413/13 dot. egzekucji z nieruchomości z przejęciem na własność przez wierzyciela SM – reprezentowanego przez prezesa i członka zarządu.
- 83. I Co 568/15 + I Co 754/15 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją z udziałem licytantów, którymi byli małżonkowie oraz wspólnicy spółki cywilnej.
- 84. I Co 885/15 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją z udziałem licytantów, którymi byli małżonkowie.
- 85. I Co 891/15 + I Co 182/16, 1510/15, 1392/15, 304/16, 1393/15, 159/16 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją z pełnomocnikiem licytanta (o takim samym nazwisku), który jednak nie jest nabywcą. Brak pełnomocnictwa w aktach sprawy.
- 86. I Co 429/16 dot. skargi dłużnika reprezentowanego przez adwokata na opis i oszacowanie. **Pełnomocnictwo szczególne do sprawy ze skargi** dołączone do skargi. Odpowiedź na skargę dłużnika składa pełnomocnik wierzyciela osoby fizycznej. Jednym z wierzycieli spółka Ltd z Londynu bez pełnomocnika.
- 87. I Co 164/17 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją z udziałem licytantów, którymi byli małżonkowie. W sprawie nie było pełnomocników.
- 88. I Co 748/17 dot. skargi dłużnika na wyznaczenie II licytacji nieruchomości z udziałem wierzyciela spółki Ltd z Londynu bez pełnomocnika.

Sąd Rejonowy w Oleśnie:

- 89. I Co 27/15 dot. egzekucji z nieruchomości. **Nabywca reprezentowany przez pełnomocnika – matkę. Pełnomocnictwo w formie aktu notarialnego**. Pełnomocnik dopuszczony do udziału w licytacji bez odrębnego postanowienia. **Rozbieżności w sposobach doręczeń**.

90. I Co 593/15 dot. egzekucji z nieruchomości od zawiadomienia do planu podziału. Pełnomocnik nabywcy dopiero na etapie wystąpienia o odpis prawomocnego postanowienia o przysądzeniu własności.
91. I Co 99/17 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez pełnomocnika dłużniczki – **córkę**.

Sąd Rejonowy w Gliwicach:

92. II Co 393/15 dot. egzekucji z nieruchomości z nabyciem do majątku wspólnego.
93. II Co 587/15 dot. egzekucji z nieruchomości. Na licytacji występował jako licytant **jeden ze współników spółki cywilnej, przedkładając pełnomocnictwo do akt egzekucyjnych od drugiego współnika**.
94. II Co 1966/15 dot. skargi na czynności komornika złożonej przez ojca dłużnika, który wskazał, że jest pełnomocnikiem. Z akt Km nie wynikało, że jest on pełnomocnikiem. **Braki pełnomocnictwa**.
95. II Co 5282/15 dot. uproszczonej egzekucji z nieruchomości niezabudowanej z licytacją w kancelarii komorniczej.
96. II Co 4/16 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją. Spółdzielnia mieszkaniowa z adwokatem z zobowiązaniem **do uzupełnienia pełnomocnictwa** na etapie zatwierdzania planu podziału pod rygorem uznania braku umocowania.
97. II Co 2773/16 dot. skargi na czynności komornika. Na etapie zażalenia zgłosił się pełnomocnik dłużniczki – **mąż**.
98. II Co 728/17 dot. egzekucji z nieruchomości z licytacją.
99. II Co 2894/17 dot. skargi na czynności komornika w postaci postanowienia o ograniczeniu egzekucji złożona przez pełnomocnika dłużniczki – **męża**. **Brak pełnomocnictwa**.
100. I Co 472/18 dot. wniosku dłużniczki o **obniżenie opłaty egzekucyjnej** złożonego przez dłużniczkę osobiście. Z pisma komornika wynika, że dłużniczka jest reprezentowana przez radcę prawnego. *Nieprawidłowe oznaczenie pełnomocnika przez komornika*.
101. I Co 791/18 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości.
102. I Co 913/18 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości.
103. I Co 1030/18 dot. wniosku dłużników o **obniżenie opłaty egzekucyjnej**. Wierzyciel spółka z o.o. reprezentowana przez adwokata już w postępowaniu egzekucyjnym.
104. I Co 1366/18 dot. nadzoru nad egzekucją z nieruchomości bez licytacji.
105. I Co 1520/18 dot. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości.
106. I Co 1844/18 dot. skargi dłużniczki na oddalenie przez komornika wniosku o zawieszenie postępowania egzekucyjnego.

Załącznik: ankieta

Ankieta

Pełnomocnik w postępowaniu egzekucyjnym

1. Sygnatura sprawy:
2. Sąd rejonowy w:
3. Rodzaj sprawy:

I. Dłużnik

4. Dłużnik:
 - 1) Osoba fizyczna
 - 2) Osoba prawna
 - 3) Jednostka organizacyjna posiadająca zdolność prawną
 - 4) Inny
5. Pełnomocnik dłużnika:
 - 1) Nie – nie było
 - 2) Tak – radca prawny/adwokat
 - 3) Tak – inny pełnomocnik niż adwokat lub radca prawny, o którym mowa w art. 87 k.p.c.
 - 4) Tak – inny pełnomocnik, niż wskazany w art. 87 k.p.c.
 - 5) Inaczej – zmiany w trakcie postępowania (opis)
6. Jeśli dłużnika reprezentował pełnomocnik inny, niż wskazany w art. 87 k.p.c., to czy został przez organ egzekucyjny lub sąd dopuszczony do postępowania?
 - tak
 - nie
 - nie dotyczy
7. Czy pełnomocnik dłużnika inny niż wskazany w art. 87 k.p.c. powoływał się wprost na podstawę występowania w sprawie z art. 977 k.p.c. lub uchwałę SN z 23 lipca 2008 r., III CZP 56/08?
 - tak
 - nie
 - nie dotyczy

8. Czy pełnomocnik dłużnika inny niż wskazany w art. 87 k.p.c. ustanowiony był tylko do postępowania przed sądem?

- tak
- nie
- nie dotyczy

9. Czy pełnomocnik dłużnika inny niż wskazany w art. 87 k.p.c. ustanowiony w postępowaniu egzekucyjnym przed komornikiem dokonywał czynności przed sądem w tym postępowaniu?

- tak
- nie
- nie dotyczy

II. Wierzyciel

10. Wierzyciel:

- 1) Osoba fizyczna
- 2) Osoba prawna
- 3) Jednostka organizacyjna posiadająca zdolność prawną
- 4) Inny

11. Pełnomocnik wierzyciela:

- 1) Nie – nie było
- 2) Tak – radca prawny/adwokat
- 3) Tak – inny pełnomocnik niż adwokat lub radca prawny, o którym mowa w art. 87 k.p.c.
- 4) Tak – inny pełnomocnik, niż wskazany w art. 87 k.p.c.
- 5) Inaczej – zmiany w trakcie postępowania (opis)

12. Jeśli wierzyciela reprezentował pełnomocnik inny, niż wskazany w art. 87 k.p.c., to czy został przez organ egzekucyjny lub sąd dopuszczony do postępowania?

- tak
- nie
- nie dotyczy

13. Czy pełnomocnik wierzyciela inny niż wskazany w art. 87 k.p.c. powoływał się wprost na podstawę występowania w sprawie z art. 977 k.p.c. lub uchwałę SN z 23 lipca 2008 r., III CZP 56/08?

- tak
- nie
- nie dotyczy

14. Czy pełnomocnik wierzyciela inny niż wskazany w art. 87 k.p.c. ustanowiony był tylko do postępowania przed sądem?
- tak
 - nie
 - nie dotyczy
15. Czy pełnomocnik wierzyciela inny niż wskazany w art. 87 k.p.c. ustanowiony w postępowaniu egzekucyjnym przed komornikiem dokonywał czynności przed sądem w tym postępowaniu?
- tak
 - nie
 - nie dotyczy

III. Inni uczestnicy postępowania, niż strony

16. Inni uczestnicy:
- 1) Osoba fizyczna
 - 2) Osoba prawna
 - 3) Jednostka organizacyjna posiadająca zdolność prawną
 - 4) Inaczej
 - 5) Brak
17. Pełnomocnik innego uczestnika:
- 1) Nie – nie było
 - 2) Tak – radca prawny/adwokat
 - 3) Tak – inny pełnomocnik niż adwokat lub radca prawny, o którym mowa w art. 87 k.p.c.
 - 4) Tak – inny pełnomocnik, niż wskazany w art. 87 k.p.c.
 - 5) Inaczej – zmiany w trakcie postępowania (opis)
18. Jeśli uczestnika postępowania reprezentował pełnomocnik inny, niż wskazany w art. 87 k.p.c., to czy został przez organ egzekucyjny lub sąd dopuszczony do postępowania?
- tak
 - nie
 - nie dotyczy
19. Czy pełnomocnik uczestnika inny niż wskazany w art. 87 k.p.c. powoływał się wprost na podstawę występowania w sprawie z art. 977 k.p.c. lub uchwałę SN z 23 lipca 2008 r., III CZP 56/08?
- tak
 - nie
 - nie dotyczy

20. Czy udział w sprawie pełnomocnika uczestnika innego niż wskazany w art. 87 k.p.c. polegał tylko na uczestnictwie w licytacji nieruchomości?
- tak
 - nie
 - nie dotyczy
21. Czy pełnomocnik uczestnika inny niż wskazany w art. 87 k.p.c. ustanowiony był tylko do postępowania przed sądem?
- tak
 - nie
 - nie dotyczy
22. Czy pełnomocnik uczestnika inny niż wskazany w art. 87 k.p.c. ustanowiony w postępowaniu egzekucyjnym przed komornikiem dokonywał czynności przed sądem w tym postępowaniu?
- tak
 - nie
 - nie dotyczy
23. Dodatkowe uwagi badacza do sprawy:
-